

Univerzita Palackého v Olomouci

Právnická fakulta

Helena Kubálková

Předběžná opatření ve věcech domácího násilí

Diplomová práce

Olomouc 2019

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma Předběžná opatření ve věcech domácího násilí vypracovala samostatně a citovala jsem všechny použité zdroje.

V Olomouci dne 12. prosince 2019

Helena Kubálková

Na tomto místě bych ráda poděkovala JUDr. Lence Westphalové, Ph.D., za odborné vedení mé diplomové práce a za užitečné rady a připomínky, které mi poskytla. Dále bych zde ráda poděkovala svým rodičům a prarodičům a přátelům, za jejich podporu při mém studiu.

Obsah

Obsah	4
Seznam použitých zkratk	6
Úvod	7
1. Obecná charakteristika domácího násilí	11
1.1 Pojem domácího násilí	11
1.2 Znaky domácího násilí	14
1.3 Typologie, formy a modely domácího násilí	15
2. Teritoriální ochrana před domácím násilím	19
2.1 Řízení o předběžném opatření	19
2.1.1 Náležitosti návrhu	20
2.1.2 Účastníci řízení	22
2.1.3 Lhůta pro rozhodnutí	25
2.1.4 Rozhodnutí	25
2.1.5 Trvání předběžného opatření.....	26
2.2 Řízení o prodloužení předběžného opatření.....	27
2.3 Zánik předběžného opatření	29
2.4 Výkon rozhodnutí (ve věci ochrany proti domácímu násilí).....	30
3. Personální ochrana před domácím násilím	32
4. Ochrana dle zákona o Policii ČR (institut vykázaní).....	33
4.1 Vykázání	34
4.2 Intervenční centra	36
5. Ochrana před domácím násilím dle trestního práva.....	39
5.1 TČ týrání osoby žijící ve společném obydlí.....	39
5.2 TČ Týrání svěřené osoby	41
5.3 TČ nebezpečného pronásledování	41
5.4 Institut trestního stíhání se souhlasem poškozeného.....	42
5.5 Předběžná opatření dle trestního řádu	45
5.5.1 Předběžné opatření zákazu styku s určitými osobami	49
5.5.2 Předběžné opatření zákazu vstupu do obydlí	49
5.5.3 Rozhodnutí o předběžném opatření	50
5.5.4 Trvání předběžného opatření.....	51
Závěr.....	53
Seznam literatury	55
Abstrakt	58
Abstract	59

Klíčová slova	60
Keywords	61

Seznam použitých zkratek

ZŘS - Zákon č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

OSŘ - Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

OZ - Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

TZ - Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

TŘ - Zákon č. 141/1961 Sb., zákon o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů

OSPOD – Orgán sociálně právní ochrany dětí

TČ – trestný čin

Úvod

Diplomovou práci na téma předběžného opatření ve věcech domácího násilí jsem si vybrala, jelikož jde o stále aktuální otázku a to takovou, která pravděpodobně nebude nikdy zcela vyřešena. Domácí násilí existuje nepochybně již od pravěku, kdy bylo všeobecně násilí normou a ženy a děti jako slabší články společnosti jím nepochybně trpěly více, už proto, že neměly schopnost se bránit, ale také protože bez ochrany muže/mužů do jejichž tlupy patřily neměly šanci přežít. Tento postoj vůči ženám a dětem se v průběhu historie v zásadě příliš neměnil. Vzpomenu například antický Řím, kde otec jako hlava rodiny v podstatě vlastnil ostatní členy rodiny, mohl kupříkladu prodat vlastní děti do otroctví; co se žen týče, tak ty byly v té době vždy v područí muže, buď otce či manžela.

Situace se zlepšovala velmi zvolna; zmíním první vlnu feminismu, která nastala v poslední třetině 18. století, kdy proběhla Americká revoluce a Velká francouzská revoluce, v tuto dobu byly základními požadavky právo na přístup ke vzdělání a volební právo. Ve většině evropských zemí toto právo ženy získaly v 1. polovině 20. století, přesto se našly i země, kterým to trvalo podstatně déle – např. ve Švýcarsku k tomu došlo až v roce 1971. Druhá vlna feminismu proběhla v 60.-70. letech 20. století, během níž ženy prosadily požadavek na přístup ke všem profesím a právo na ukončení těhotenství, kteréžto je často skloňované jako zásadní mezník v oblasti práv žen.¹

I přestože je domácí násilí či násilí v rodině (jak se mu dříve často říkalo) jevem dlouhodobým a celospolečenským, po dlouhou dobu mu nebyla věnována patřičná pozornost. Zájem společnosti se prvně k tomuto problému obrátil ve Spojených státech v druhé polovině 20. století. Evropa poněkud zaspala (snad i díky konzervativnějšímu duchu Starého kontinentu) a začala o něm mluvit v 70. letech. Také proces promítnutí této problematiky do legislativy byl oproti Spojeným státům pomalejší. Ve Spojených státech se problému velmi rychle chytila politika poté, co byly odhaleny skandální případy týrání a zneužívání žen a dětí. Množství států tehdy přijalo speciální zákony proti domácímu násilí. V Evropě měla velký vliv na zakotvení předpisů na ochranu před domácím násilím Evropská Unie, jež si v rámci

¹ SOKAČOVÁ, Linda. *Stručná historie feminismu*. [online]. Web.feminismus.cz, [cit. 9. prosince 2019]. Dostupné na < <http://web.feminismus.cz/historie.shtml> >.

své lidsko-právní agendy stanovila jednou ze zásadních otázek právě boj proti domácímu násilí.²

Samotná Česká republika dlouhou dobu v této oblasti nic nečinila, jelikož domácí násilí nepovažovala za společensky nebezpečný jev. Tehdejší socialistické Československo považovalo rodinu za bezpečné místo, kde se obecně něco tak negativního jako násilí, konkrétně domácí násilí, nemůže vůbec objevit. Přístup české společnosti se větší mírou začal měnit až mezi lety 2003–2007. V roce 2006 byl přijat zákon č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím³ (který nabyl účinnosti 1. ledna 2007). V souvislosti s přípravou tohoto zákona totiž probíhala v tomto období v České republice poměrně intenzivní veřejná diskuze o domácím násilí. Bylo to rovněž období, kdy se termín domácí násilí začal skutečně používat jak v každodenním životě, tak mezi odborníky.⁴

Domnívám se, že v roli oběti domácího násilí se může ocitnout každý, bez ohledu na pohlaví, rasu, vzdělání či jiné atributy, které se dříve považovaly za typické jak pro oběti, tak pro pachatele domácího násilí. Mnohdy není pro oběť snadné odhodlat se k hledání pomoci právními nástroji a když už se k tomu oběti odhodlají, tak by tyto nástroje měly být účinné a reálně dosažitelné. Aby nedocházelo k situacím, kdy se oběť domácího násilí raději o řešení problému právními nástroji ani nepokusí, protože má strach, jaké problémy si tím přivodí, a ani nemá důvěru, že by tyto nástroje fungovaly a ochránily ji.

Cílem diplomové práce je analyzovat jednotlivé prostředky ochrany před domácím násilím, které v našem právním řádu existují, přičemž se z důvodu značného rozpětí této problematiky soustředím na prostředky ochrany před domácím násilím, které mi přijdou zásadní. A to zvláště instituty ochrany v právu civilním a trestním, ale kratší kapitolu věnuji rovněž právu správnímu, nebo spíše konkrétně institutu vykázání a v souvislosti s ním také intervenčním centrům. Nejvíce pozornosti přitom věnuji předběžnému opatření dle zákona o zvláštních řízeních soudních, nezapomínám ovšem ani na předběžná opatření dle zákona o trestním řízení soudním.

² MACHALOVÁ, Tatiana. *Domácí násilí – filosofická analýza pojmu*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2014, s. 7-9.

³ Tento zákon stanovil možnost policie, popř. soudů vykázat násilníka ze společného bydlíště. Zákonodárci se přitom inspirovali rakouskou legislativou, dle níž může být násilník vykázán ze společného bydlíště již od roku 1997.

⁴ MACHALOVÁ, Tatiana. *Domácí násilí – filosofická analýza pojmu*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2014, s. 7-9.

Základní výzkumná otázka, již si kladu, zní: Nakolik mohou být⁵ úspěšné snahy poskytnout osobě trpící domácím násilím prostředky ochrany lišící se v různých právních odvětvích. Jinými slovy, jestli jsou právní instituty zamýšlené na ochranu před domácím násilím skutečně funkční a dostupné pro oběti domácího násilí. Zkráceně zda stávající právní úprava zajišťuje dostatečnou ochranu před domácím násilím.

Jako jednu z vedlejších otázek, na něž si hodlám v průběhu práce odpovědět, jsem si stanovila otázku: Jaký stupeň prokázání okolností odůvodňujících nařízení předběžného opatření proti domácímu násilí je zapotřebí. Tedy co všechno musí oběť doložit, aby soud považoval za osvědčené, že v daném případě k domácímu násilí skutečně dochází. Účelem této otázky je v zásadě posouzení, nakolik je reálné pro ohroženou osobu prokázat, že k domácímu násilí dochází, a to alespoň natolik, aby jí byl poskytnut potřebný prostředek ochrany.

Druhou vedlejší otázkou, na kterou plánuji získat odpověď je: Kdo všechno může být návrhatelem předběžného opatření proti domácímu násilí; tedy zda musí jít o oběť samotnou, jinou osobu žijící ve společném obydlí či zda jí může být i třetí osoba, např. sousedka, která si všimla, že se děje něco podezřelého. A přitom zjistit i to, zda může člověk chránit podáním takového návrhu pouze sám sebe nebo i další osoby a pokud ano, tak o jaké osoby se jedná. Doufám, že také přijdu na to, jaké předpoklady musí osoba splňovat, aby mohla být takovým návrhatelem.

Práce je členěna do kapitol a podkapitol, přičemž každé kapitole (kromě první kapitoly, ve které se zabývám pojmem domácího násilí podrobně a snažím se najít vztyčnou definici tohoto pojmu) je věnován jeden prostředek ochrany před domácím násilím. Ve druhé kapitole analyzuji předběžné opatření ve věci ochrany proti domácímu násilí dle ustanovení §400 a násl. zákona č. 292/2013 Sb., o zvláštních řízeních soudních (dále jen zákon o zvláštních řízeních soudních, či jen ZŘS), kteréžto je pojato jako ochrana teritoriální, dle čehož jsem tuto kapitolu pojmenovala. Kapitola třetí je věnována personální ochraně (proti domácímu násilí), v rámci které je oběti domácího násilí poskytnuta možnost podat žalobu na ochranu osobnosti, která bude následně projednána v klasickém nalézacím řízení dle zákona č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád (dále jen občanský soudní řád, či jen OSŘ). Ve čtvrté kapitole se soustředím na ochranu před domácím násilím obsaženou v zákoně č. 273/2008

⁵ Používám termínu „mohou být“ neboť i výsledky případů, kdy je pomoc poskytnuta a oběť jí aktivně využije jsou nakonec často neznámé – nevíme totiž např. zda se oběť po uplynutí trvání ochranného prostředku k násilníkovi zase nevrátí; s tím že se spíše dozvídáme o situacích, které dopadly špatně.

Sb., zákoně o Policii České republiky (dále jen zákon o Policii ČR), převážně na institut vykázaní a v jeho souvislosti na intervenční centra – u nich se snažím přiblížit jejich činnost a jejich spolupráci s policií (v návaznosti na provedené vykázaní). Poslední kapitola je zaměřena na ochranu před domácím násilím dle trestního práva. Zde jsem prvně jmenovala trestné činy, jež nejbližší odpovídají domácímu násilí, a následně jsem se zabývala předběžnými opatřeními dle zákona č. 141/1961 Sb., zákon o trestním řízení soudním, (dále jen trestní řád, či jen TR) a vztahem mezi takovými předběžnými opatřeními a předběžným opatřením dle zákona o zvláštních řízeních soudních. Nakonec v závěru hodnotím nakolik se mi podařilo odpovědět na výzkumné otázky, které jsem si tu v úvodu stanovila, zvláště zda shledávám současnou právní úpravu za dostatečnou k ochraně obětí domácího násilí; lehce zde také srovnávám předběžné opatření dle zákona o zvláštních řízeních soudních a předběžná opatření dle trestního řádu – posuzuji tedy jejich pozitiva a negativa. Po závěru ještě následuje seznam použité literatury, abstrakt a klíčová slova. Při psaní práce jsem používala metodu interpretační, zvláště u 1. kapitoly, dále metodu analytickou a v závěru i metodu komparativní.

K dané problematice existuje množství knih, článků a dalších zdrojů. Při hledání potřebné literatury ovšem nesmíme zapomínat, že značný okruh těchto zdrojů se zabývá domácím násilím z pohledu sociologie, popř. psychologie, jelikož tyto obory mají blízký vztah. Dalším problémem při hledání vhodných zdrojů je také fakt, že díky měnící se legislativě mnohé zdroje nejsou po jisté době již aktuální. I přesto jsem využila i literatury starší, a to sice v kapitole věnující se obecné charakteristice domácího násilí, jedná se například o monografie a články české psycholožky Ludmily Čírtkové. Jelikož základní výzkumnou otázkou mé práce bylo zhodnotit současnou právní úpravu – prostředky na ochranu před domácím násilím v ní obsažené – zda plní svou funkci a jsou dostupné, čerpala jsem při práci značně ze samotných zákonů a komentářů k nim (jedná se jak o komentáře od nakladatelství C. H. Beck, Wolters Kluwer i Leges).

1. Obecná charakteristika domácího násilí

1.1 Pojem domácího násilí

Na začátku každé práce je myslím zásadní vymezit si hlavní pojem dané práce. V případě mé diplomové práce se bude jednat o poněkud komplikovanější úkol, neboť pojem domácího násilí nejenže není nikde přímo definován v naší právní úpravě, ale ani odborníci se nemohou shodnout na jedné definici tohoto pojmu. Výsledkem toho je, že nevěřím, že bych mohla říci, kterou z existujících definic lze považovat za směrodatnou.

Nejblíže k definici má v našem (soukromém) právu v rámci hmotněprávní úpravy ustanovení §751 odst. 1 OZ, kde je upravena ochrana proti domácímu násilí: „*Stane-li se další společné bydlení manželů v domě nebo bytě, v němž se nachází rodinná domácnost manželů, pro jednoho z nich nesnesitelné z důvodu tělesného nebo duševního násilí vůči manželovi nebo jinému, kdo v rodinné domácnosti manželů žije, může soud na návrh dotčeného manžela omezit, popřípadě i vyloučit na určenou dobu právo druhého manžela v domě nebo bytě bydlet.*“⁶

V odst. 2 tohoto ustanovení je dále stanoveno, že stejné platí i pro bývalé manžele, či pro případ, že manželé, či bývalí manželé bydlí společně jinde než v rodinné domácnosti. A v §753 je dodatečně řečeno, že takové ochrany se může domáhat i kdokoli jiný, kdo společně s manželi či bývalými manželi žije v rodinné domácnosti.⁷

I když není přímo řečeno, že stranou působící takové násilí je druhý z manželů (či jeden z manželů v případě násilí vůči jiné osobě, která též žije v rodinné domácnosti), je zde dále stanoveno, že soud může na návrh dotčeného manžela omezit, popřípadě i vyloučit **právo druhého manžela** v domě či bytě bydlet. Působí to tedy dojemem, že případy, kdy násilnou osobou bude osoba žijící v rodinné domácnosti manželů, nebyly v rámci ochrany proti domácímu násilí brány v potaz.

Dále lze z tohoto ustanovení vyvodit, že jedním z nutných předpokladů toho, aby domácí násilí bylo domácím násilím dle současné soukromoprávní úpravy je skutečnost, že násilník a oběť žijí ve společné domácnosti neboli bydlí spolu, kdy na tento bod je také směřována ochrana proti domácímu násilí dle ZŘS. Taková definice působí lehce

⁶ zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

⁷ zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

nedostatečně a v podstatné míře účelově; zákonodárce se očividně snažil o to, aby šlo na tuto hmotněprávní úpravu snadno napasovat úprava procesní, aniž by se nutně snažil obsáhnout všechny případy domácího násilí.

Další pokus o vymezení pojmu domácího násilí můžeme najít v důvodové zprávě k návrhu zákona č. 135/2006 Sb., kde je domácí násilí definováno jako „*opakované násilné jednání nebo opakované vyhrožování násilným jednáním, v důsledku kterého dochází nebo hrozí, že dojde, k nebezpečnému útoku proti životu, zdraví, svobodě nebo lidské důstojnosti, mezi osobami, které jsou či byly spolu v intimním, rodinném či jiném obdobném vztahu a žijí ve společně obývaném bytě nebo domě.*“⁸

Na srovnání s tuzemskými definicemi, bych uvedla definici domácího násilí dle Istanbulské úmluvy⁹: „*Domácím násilím se rozumí veškeré akty fyzického, sexuálního, psychického či ekonomického násilí, k němuž dochází v rodině nebo v domácnosti anebo mezi bývalými či stávajícími manžely či partnery, bez ohledu na to, zda pachatel sdílí nebo sdílel společnou domácnost s obětí.*“¹⁰ Taková definice zjevně zahrnuje širší okruh osob dotčených perzekuovaným jednáním, když nesoustředí svou pozornost na fakt společného bydlení, ale bude nepochybně nepoměrně složitější na ni v plné šíři navázat v procesní rovině.

Svou vlastní definici domácího násilí vytvořila i známá česká psychologka Ludmila Čírtková: „*Domácí násilí již není synonymem pro partnerovo (mužovo) týrání ženy, ale je definováno jako opakované, dlouhodobé a zpravidla eskalující násilí fyzického, psychického, sexuálního a ekonomického rázu, které vytváří jednoznačně asymetrický vztah a vede ke stabilnímu rozdělení rolí na násilnou a ohroženou osobu.*“¹¹

JUDr. Kateřiny Čuhelové připojuje negativní vymezení domácího násilí, kdy za domácí násilí nelze pokládat vyprovokované násilí, situační konflikty (jako jsou například konflikty v období okolo rozvodu) a stalking.¹²

Stalking je považován za specifický způsob násilí. Projevuje se hlavně obsesí pachatele ohledně oběti. Oběť následně systematicky obtěžuje projevy nežádané a nechtěné

⁸ Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím

⁹ Návrh na sjednání Úmluvy Rady Evropy o prevenci a potírání násilí na ženách a domácího násilí byl na jednání vlády ČR dne 8.2.2016 schválen, ale ČR tuto Úmluvu stále neratifikovala

¹⁰ *Úmluva Rady Evropy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí* [online]. rm.coe.int, [cit. 29. listopadu 2019]. Dostupné na <<https://rm.coe.int/1680462471>>.

¹¹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha: Grada Publishing, 2008, s. 9.

¹² ČUHELOVÁ, Kateřina. In LAVICKÝ, Petr a kol (ed). *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Řízení nesporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, a. s. 2015, s. 680.

pozornosti. Konkrétně ji pak kontaktuje (jak dopisy, tak telefonicky, SMS či MMS) a vtírá se do její blízkosti.¹³ Jde o jev odlišný od domácího násilí, nicméně obětí stalkingu se poskytuje ochrana podle stejných ustanovení ZŘS.¹⁴

V rámci toho, že za domácí násilí se nepovažuje ojedinělý útok, nýbrž opakované násilí, jednání dlouhodobého rázu, vyskytly se snahy průběh domácího násilí rozčlenit na jisté fáze. Výsledkem je tzv. cyklus násilí. V jeho rámci lze rozlišit několik etap, které se liší autor od autora. V základním modelu máme fázi narůstání napětí, následovanou fází násilí, a vzápětí fází klidu či zdánlivých líbánek. Střídání těchto fází, obzvláště pak fáze zdánlivých líbánek způsobuje, že je domácí násilí pro oběť tak ničivé, a značně snižuje pravděpodobnost, že oběť z takového vztahu odejde.¹⁵

Když bychom se snažili zkoumat příčiny domácího násilí, tak bychom zjistili, že je jich nespočet a dělí se na okruhy příčin společenských, situačních, rodinných a individuálních, přičemž nejčastější jsou příčiny individuální. Hlavní individuální příčinou domácího násilí je v podstatě charakteristika oběti a násilné osoby a jejich vzájemná závislost na sobě.

První věcí, které se musíme věnovat u oběti, je, že je na ní dlouhodobě páčáno násilí různého druhu ze strany často nejbližší osoby; a to v rámci domova, který by měl být pro člověka bezpečným útočištěm. Osoba ohrožená je často osoba s nízkým sebevědomím, které je ještě násilníkem umenšováno, oběť vnímá násilníka jako všemocného. I když z něho má strach, tak jeho chování omlouvá a vydává za méně závažné a v neposlední řadě též dává vinu sama sobě. Důvodů pro takové vnímání situace je mnoho, jedním ze zásadních je závislost určitého druhu na násilníkovi. Jak domácí násilí probíhá déle a déle, oběť si na něj začne zvykat a ztrácí odhodlání proti němu bojovat, přichází o poslední zbytky sebedůvěry a samostatnosti a stává se tak vůči násilníkovi naprosto bezradnou.¹⁶

Základní vlastností násilníka je vysoké sebevědomí, které se jeví ještě vyšší ve srovnání s minimálním sebevědomím oběti. Násilník má za to, že jeho chování a činy jsou naprosto normální, či že si to oběť zasloužila, ale může být i přesvědčen o tom, že tak činí pro dobro oběti. Jedná se většinou o osobu, která se považuje za centrum světa, osobu narcistickou, po psychické stránce nestabilní a nevypělou, s poruchami osobnosti. Není

¹³ ČUHELOVÁ, Kateřina. In LAVICKÝ, Petr a kol. (ed). *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Řízení nesporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, a. s. 2015, s. 680.

¹⁴ ŠÍNOVÁ, Renata, PETROV KŘIVÁČKOVÁ, Jana a kol. *Civilní proces. Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 194.

¹⁵ ČUHELOVÁ, Kateřina. *Předběžná opatření ve věcech ochrany proti domácímu násilí*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016, s. 3.

¹⁶ MÜLLER, Jan. Rodina a domácí násilí (2). *Rodinné listy*. 2017, roč. 6, č. 2, s. 25.

pravdou, že by závislost pocítovala jen oběť na násilníkovi, i násilník pocítuje ve většině případů závislost na oběti, mnohdy ji potřebuje k udržení své psychické rovnováhy. Rovněž nejsou pravdivé časté předsudky ze strany společnosti, že takovými násilníky mohou být pouze osoby sociálně problémové, a z toho nejčastěji ty, které již mají historii kriminálních činů. Násilníkem totiž může být i osoba, která je navenek naprosto bezproblémovým a slušným člověkem. V takových případech je pak pro oběť těžší dočkat se pochopení od rodičů či přátel. Velmi nebezpečným typem násilníka je pak osoba duševně nemocná, která jedná na základě své narušené osobnosti a může být odhodlána ke skutečně brutálnímu násilí, jen aby zabránila odchodu své oběti.¹⁷

1.2 Znaky domácího násilí

K rozpoznání toho, zda jde o domácí násilí a nikoli o vystupňovaný spor, hádku či situace v tzv. italských domácnostech, nám pomůžou následující body, které známá česká psycholožka Ludmila Čírtková považuje za definiční znaky:¹⁸

Prvním bodem (kterýžto považuji za klíčový) je skutečnost, že v případě domácího násilí jde velmi zřetelně odlišit osobu násilníka a oběť domácího násilí. Pokud by šlo o situaci, kdy jsou vůči sobě násilné obě dvě strany, pak se nejedná o domácí násilí; tento znak domácího násilí nevylučuje možnost sebeobranu oběti, neboť o vzájemné násilí by se jednalo pouze v případě, kdy strany jsou v rovnocenném postavení. O domácí násilí se rovněž nejedná, jestliže se strany v rolích násilníka a oběti střídají.¹⁹

K tomuto bodu bych ještě dodala, že domácí násilí je tzv. funkcionálním násilím, jinak řečeno účelovým násilím – to znamená, že násilná osoba jím sleduje určitý cíl, a to sice stabilizaci své nadvlády a kontroly vůči týrané osobě.²⁰

Druhým znakem domácího násilí je jeho dlouhodobost a opakování. Jeden násilný incident sám o sobě není domácím násilím; nanejvýše se může jednat o začátek domácího

¹⁷ MÜLLER, Jan. Rodina a domácí násilí (2). *Rodinné listy*. 2017, roč. 6, č. 2, s. 25-26.

¹⁸ ČÍRTKOVÁ, Ludmila, VITOUŠOVÁ, Petra, a kol. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů (Příručka pro pomáhající profese)*. Praha: Grada Publishing, a.s. 2007, s. 108.

¹⁹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila, VITOUŠOVÁ, Petra, a kol. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů (Příručka pro pomáhající profese)*. Praha: Grada Publishing, a.s. 2007, s. 109.

²⁰ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Policejní psychologie*. Plzeň: Aleš Čeněk. 2006, s. 196.

násilí. K dlouhodobosti je zapotřebí, aby cyklus násilí (o něm více níže) proběhl nejméně dvakrát.²¹

Posledním, ale neméně podstatným znakem domácího násilí je jeho neveřejnost. Domácí násilí se odehrává tzv. za zavřenými dveřmi. Za tím se skrývá úmysl agresora tyto situace utajit, skrýt před veřejností, před intervencí ze strany jak orgánů státu, tak i přihlížejících (agresor si chce zajistit, že mu do jeho dominantního postavení vůči oběti nebude nikdo zasahovat).²²

Původně bylo jedním ze znaků domácího násilí rovněž stupňování násilí (eskalace). Ale nejnovější názory jsou takové, že k eskalaci nedochází vždy, a tak byla degradována na znak podpurný.²³ Stupňování násilí se může projevat v četnosti násilných incidentů i ve zvyšování úrovně násilí, závažnosti způsobených zranění. Domácí násilí se stupňuje i v tom smyslu, že může často začínat násilím psychickým, které ale postupem času přeroste či je doplněno o fyzické násilí. Útoky proti důstojnosti člověka, kterými se pachatel snaží podkopat sebevědomí a sebeúctu své oběti a zároveň ji izolovat od okruhu blízkých lidí i širší veřejnosti, jsou rovněž násilím, a to násilím psychickým.²⁴

Tyto čtyři znaky pojmu domácího násilí, tj. opakovanost a dlouhodobost, eskalace, neveřejnost, blízkost osob a jasnost jejich rolí, byly vymezeny už za starší právní úpravy v judikatuře.²⁵

1.3 Typologie, formy a modely domácího násilí

Domácí násilí je akademickou obcí děleno do různých kategorií, v této podkapitole se budu věnovat vymezení typů, forem a modelů domácího násilí, kteréžto kategorie považuji za základní a jejichž vymezení může v praxi pomoci poznat, zda v jistém vztahu k domácímu násilí nedochází, resp. zda se nezačíná objevovat.

²¹ ČUHELOVÁ, Kateřina. *Předběžná opatření ve věcech ochrany proti domácímu násilí*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016, s. 1.

²² ČÍRTKOVÁ, Ludmila, VITOUŠOVÁ, Petra, a kol. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů (Příručka pro pomáhající profese)*. Praha: Grada Publishing, a.s. 2007, s. 109.

²³ ČUHELOVÁ, Kateřina. *Předběžná opatření ve věcech ochrany proti domácímu násilí*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016, s. 2.

²⁴ ČÍRTKOVÁ, Ludmila, VITOUŠOVÁ, Petra, a kol. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů (Příručka pro pomáhající profese)*. Praha: Grada Publishing, a.s. 2007. s. 108-109.

²⁵ Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 7. 8. 2012, sp. zn. 19 Co 372/2012

Typologií domácího násilí nalezneme v literatuře bezpočtu, zde vymezím typologii partnerského násilí dle amerického emeritního profesora sociologie a ženských studií Johnsona, který jmenuje tyto typy násilí:

1. Situační, běžné párové násilí (*situational couple violence*) – jedná se o násilí, které není spojeno se snahou získat nad druhým partnerem nadvládu, spíše vyplývá z jisté krize, konfliktu či stresu uvnitř vztahu.
2. Intimní terorismus (*intimate terrorism*) – tento typ násilí je tím, co si pod pojmem domácí násilí nejčastěji představujeme, jedná se tedy o určitý „prototyp domácího násilí“. Jde zde o snahu ovládnout druhého.
3. Násilný odpor (*violent resistance*) – v těchto případech se jedná o jakési reakční násilí, kdy to, co mohlo začít jako sebeobrana proti intimnímu terorismu nabere v průběhu konfliktu mnohem vážnější podobu.²⁶

Rozlišujeme následující **formy** domácího násilí:

1. Fyzické násilí, které je charakteristické tím, že násilník zasahuje do tělesné integrity oběti.²⁷ Patří sem jednak zjevné akty násilí, jako je fackování, bití, kopání, škrcení, ohrožování či útok zbraní, ale také chování, které není tak zřejmé, jako například nebezpečné řízení, opuštění oběti na nebezpečném místě či v nebezpečné situaci, dále třeba zabránění návštěvy lékaře a odepírání základních lidských potřeb jako je spánek a jídlo²⁸.
2. Psychické, emocionální násilí – podstatou takového násilí je touha oběť ponížít. Může jít o zesměšňování, urážení, poukazování na slabé stránky, či poukazování na psychickou nestabilitu.²⁹ Ale patří sem i vyhrožování (nikoli jen fyzickou újmou, ale například i sebevraždou), vydírání (včetně používání dětí), sledování každého kroku oběti, ukazování zbraně či jiných nebezpečných věcí apod.³⁰
3. Sexuální násilí, může jít o znásilnění, ale i o donucení k sexu či k sexuálním praktikám, které oběť odmítá.³¹

²⁶ *Intimate Terrorism and situational couple violence in general* [online]. personal.psu.edu, [cit. 26. prosince 2019]. Dostupné na < <http://www.personal.psu.edu/mpj/2012%20VAW%20General%20Surveys.pdf> >.

²⁷ HAMPEL, P., TRZOS, T., SCHEJOK, L. Domácí násilí. *Soudce*, 2013, roč. 15, č. 3, s. 12.

²⁸ ŠEVČÍK, Drahomír, ŠPATENKOVÁ, Naděžda a kol. *Domácí násilí: Kontext, dynamika a intervence*. Praha: Portál, 2011, s. 48-49.

²⁹ HAMPEL, P., TRZOS, T., SCHEJOK, L. Domácí násilí. *Soudce*, 2013, roč. 15, č. 3, s. 11-12.

³⁰ ŠEVČÍK, Drahomír, ŠPATENKOVÁ, Naděžda a kol. *Domácí násilí: Kontext, dynamika a intervence*. Praha: Portál, 2011, s. 48-49.

³¹ HAMPEL, P., TRZOS, T., SCHEJOK, L. Domácí násilí. *Soudce*, 2013, roč. 15, č. 3, s. 12.

4. Sociální násilí, které se projevuje tím, že odpůrce se snaží izolovat oběť od svého okolí, a ta tedy nemůže splňovat své sociální potřeby.³² Tohoto násilník dosahuje nátlakem skrze děti, zákazy kontaktů s rodinou a přáteli; postupem času takto získává nad obětí naprostou kontrolu, kdy ta musí plnit každý jeho rozkaz³³.
5. Ekonomické násilí, které může vypadat tak, že násilník získá přístup k finančním prostředkům oběti a využívá je jakožto vlastní prostředky.³⁴ Ale nemusí se jednat jen o finanční prostředky oběti, o ekonomické násilí se jedná i v případech, kdy odpůrce “jen“ neposkytuje prostředky na společnou domácnost či děti, nebo když zatajuje skutečný stav finanční situace společné domácnosti a v neposlední řadě také pokud zneužívá věci oběti³⁵.

Pokud bychom se při vědomí toho, že současné odhady jsou, že obětí domácího násilí jsou ženy v 90 % případů a muži jen ve zbylých 10 % případů, snažili o nějaké rozčlenění, jaká forma násilí je nejčastější vůči ženám versus vůči mužům, pak násilí vůči mužům je většinou psychického charakteru, a projevuje se například tak, že je ženy urážejí, ponižují a jinak psychicky utlačují. To samozřejmě neznamená, že by i muži nemohli být obětí fyzického násilí ze strany ženy, přesto jsou takové útoky v menšině.³⁶ Co se týče násilí sexuálního, tak se předpokládá, že každá druhá či každá třetí žena, která je obětí domácího násilí, byla alespoň jednou partnerem znásilněna. U mužů je tato data problematické vzhledem k citlivosti této problematiky získat.³⁷ O domácím násilí ve formě násilí sociálního a ekonomického je pak dle mého názoru ještě složitější získat nějaký statistický přehled.

Ve většině případů domácího násilí se projevuje více forem násilí najednou. Nejzjevněji se projevuje násilí fyzické, oproti tomu psychické násilí jako samotné se vyskytuje dosti výjimečně, avšak ve spojení s ostatními formami násilí se vyskytuje vždy, i když není nejhorší formou v dané situaci.³⁸

Když na veřejnost vypluly některé tragické případy domácího násilí, objevila se snaha pokusit se vydedukovat typy jedinců a situací, u kterých může dojít k zásadní eskalaci

³² HAMPEL, P., TRZOS, T., SCHEJOK, L. Domácí násilí. *Soudce*, 2013, roč. 15, č. 3, s. 12.

³³ ŠEVČÍK, Drahomír, ŠPATENKOVÁ, Naděžda a kol. *Domácí násilí: Kontext, dynamika a intervence*. Praha: Portál, 2011, s. 48-49.

³⁴ HAMPEL, P., TRZOS, T., SCHEJOK, L. Domácí násilí. *Soudce*, 2013, roč. 15, č. 3, s. 12.

³⁵ ŠEVČÍK, Drahomír, ŠPATENKOVÁ, Naděžda a kol. *Domácí násilí: Kontext, dynamika a intervence*. Praha: Portál, 2011, s. 50.

³⁶ DALIGAND, Liliane, BEDIN, Véronique. *Násilí v partnerských vztazích*. Praha: Portál, 2014, s. 13.

³⁷ ŠEVČÍK, Drahomír, ŠPATENKOVÁ, Naděžda a kol. *Domácí násilí: Kontext, dynamika a intervence*. Praha: Portál, 2011, s. 48-49.

³⁸ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky: [Domácí násilí, stalking, predikce násilí]*. Praha: Grada Publishing, 2008, s. 20.

domácího násilí, ústící v nejhorších případech až ve smrt ohrožené osoby. V rámci toho byly z pohledu eskalace násilí v rodině představeny dva modely domácích násilí. Na faktoru eskalace násilí je postaven **model lineární predikce násilí**. Tento model je založen na předpokladu, že je možné předpovědět nadcházející vážné násilí ze strany partnera na základě toho, nakolik byl agresivní v nedávné minulosti a jak agresivní je nyní. Tedy, že násilí sleduje jasně stoupající linii. Jako varovné signály jsou jmenovány například:

- Používání škrtení
- Avíza o likvidaci partnerky
- Vyhrožování zbraní
- Opakované závažné sexuální násilí³⁹

Ve druhém modelu domácích násilí faktor eskalace úplně chybí. Tento model je odborně označován jako **model maligní dynamiky konfliktu**. Dle tohoto modelu je důvodem náhlého vážného násilí psychický stav pachatele, vyhocení psychosociální krize v mysli pachatele. Jedná se tedy o psychosociální krizi existenciálního rozměru, kdy pachatel má pocit, že ztratil smysl života, že v životě zklamal, či že se mu život hroutí (představila bych si například, že byl vyhozen z práce, dozvěděl se o tom, že trpí vážnou chorobou aj.) a má pocit, že se o to není schopen s nikým podělit. Pro možnost předpovědět extrémní násilí je zde namísto faktoru eskalace násilí zásadní eskalace konfliktu. Pro psychický stav pachatele těsně před činem bylo představeno označení **finální bankrotová reakce**. Jako znaky sloužící k rozpoznání rizika výbuchu násilí jsou jmenovány například:

- Vnímání vztahu jako relevantního zdroje sebe-definování
- Akutní krize je subjektivně vnímána jako otřes sebepojetí
- Příznaky psychické destabilizace
- Kognitivní zúžení projevující se jako mentální fixace na vnitřní či vnější konflikt při ztrátě životních alternativ
- Prosakování myšlenek na čin
- Sociální stažení a izolace a podivínské chování⁴⁰

³⁹ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Dva úhly pohledu na eskalaci násilí v rodině. *Právo a rodina*. 2016, roč. 18, č. 1, s. 18-19.

⁴⁰ ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Dva úhly pohledu na eskalaci násilí v rodině. *Právo a rodina*. 2016, roč. 18, č. 1, s. 19-21.

2. Teritoriální ochrana před domácím násilím

Hmotněprávní úprava ochrany proti domácímu násilí je zakotvena v ustanovení §751 až 753, jak již bylo naznačeno výše + z části páté ze společných ustanovení §3021 OZ. Tato ustanovení OZ poskytují ochranu obětem domácího násilí, které se mohou domáhat omezení, popř. vyloučení práva násilníka v domě či bytě, v němž je společná domácnost, bydlet; jedná se tedy o ochranu teritoriální. Oproti tomu personální ochrana je obsažena v ustanovení §81 a násl. OZ, dle nějž se může oběť, jejíž osobnost byla dotčena, domáhat toho, aby bylo od neoprávněného zásahu upuštěno či aby byl odstraněn jeho následek (k tomu více v následující kapitole věnované personální ochraně proti domácímu násilí).⁴¹

V této kapitole se budu věnovat teritoriální ochraně před domácím násilím, která je v podstatné míře upravena v zákoně o zvláštních řízeních soudních, s tím, že pochopitelně staví na úpravě hmotněprávní obsažené v občanském zákoníku, jak jsem již zmínila v předchozím odstavci. V ZŘS máme obsaženy dva typy řízení. Prvním je řízení o předběžném opatření (§400 až 409 ZŘS) a druhým je řízení o prodloužení předběžného opatření (§410 až 414 ZŘS), které ze své povahy ne vždy navazuje na první typ řízení. Na řízení se rovněž vztahuje obecná část ZŘS a právní úprava předběžných opatření dle OSŘ ve spojení s §1 ZŘS.

2.1 Řízení o předběžném opatření

K rozhodnutí o návrhu na vydání předběžného opatření je příslušný obecný soud navrhovatele.⁴² Obecným soudem je vždy soud okresní.⁴³ Rozhodným pro určení konkrétního soudu, který je obecným soudem navrhovatele, je jeho bydliště, tedy místo, kde se daná osoba usadila za účelem pobývat tam trvale. Na místní příslušnosti nic nemění ani možnost, že se ze společného obydlí pachatel domácího násilí dočasně odstěhuje, ale ani pokud se z takového obydlí na přechodnou dobu odstěhuje oběť domácího násilí, která tak činí ze strachu před chováním pachatele a která má v úmyslu podat návrh na vydání předběžného opatření.⁴⁴ Jde o čistě návrhové řízení, tudíž může být zahájeno pouze na návrh. Řízení ve věci ochrany proti

⁴¹ ČUHELOVÁ, Kateřina. In LAVICKÝ, Petr a kol (ed). *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Řízení nesporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, a. s.. 2015, s. 683.

⁴² Zákon č. 292/2013 Sb., zákon o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

⁴³ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

⁴⁴ Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 27.3.2018, sp. zn. 20 Co 91/2018

domácímu násilí patří mezi řízení, která lze dle ustanovení §14 ZŘS zahájit kromě návrhu v písemné podobě i návrhem učiněným ústně do protokolu.⁴⁵

2.1.1 Náležitosti návrhu

Náležitosti návrhu na vydání předběžného opatření jsou upraveny v §402 odst.1 ZŘS: „*Návrh na nařízení předběžného opatření musí obsahovat též vylíčení skutečností, které osvědčují, že je společné bydlení navrhovatele a odpůrce v domě nebo bytě, ve kterém se nachází společná domácnost, pro navrhovatele nesnesitelné z důvodu tělesného nebo duševního násilí vůči navrhovateli nebo jinému, kdo ve společné domácnosti žije, anebo vylíčení skutečností, které osvědčují nežádoucí sledování nebo obtěžování navrhovatele.*“⁴⁶

Slovní spojení „musí obsahovat **těž**“ je vyjádřením toho, že toto jsou zvláštní náležitosti návrhu, které musí návrh splňovat kromě tzv. obecných náležitostí podání, které jsou upraveny v § 42 odst. 4 OSŘ, to jest: kdo podání podává, ke kterému soudu, čeho se týká a čeho chce dosáhnout + datum a podpis. K návrhu je též vhodné připojit listiny, jichž se navrhovatel dovolává. V případě domácího násilí půjde zejména o lékařské zprávy, zprávy o zásahu Policie ČR, či o zprávy mezi navrhovatelem a odpůrcem⁴⁷.

V rámci vylíčení skutečností, které odůvodňují předběžné opatření je důležité popsat, jak domácí násilí probíhá, podstatné je, jak jsou útoky časté, jak přesně probíhají a rovněž jejich intenzita. Mimo to se rovněž doporučuje sdělit v návrhu, zda je odpůrce osobou celkově agresivní, či zda se navenek jeví klidným, zda je závislý na alkoholu či drogách, nebo zda jde o osobu duševně nemocnou. Je rovněž nápomocné, když navrhovatel ze svého pohledu napíše, zda je schopen utéct do bezpečí, jaký je jeho zdravotní stav a zda není též závislým na opojných látkách. Kromě vylíčení všech rozhodných skutečností se nesmí zapomenout na povinnost tyto i osvědčit.⁴⁸

Povinnost navrhovatele osvědčit, že společné bydlení navrhovatele a odpůrce ve společné domácnosti je nesnesitelné z důvodu fyzického či psychického násilí ať už vůči navrhovateli nebo jiné osobě žijící ve společné domácnosti se týká návrhu na ochranu proti

⁴⁵ Zákon č. 292/2013 Sb., zákon o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

⁴⁶ Zákon č. 292/2013 Sb., zákon o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

⁴⁷ HAMULÁKOVÁ, Klára, KŘIVÁČKOVÁ, Jana. In SVOBODA, Karel a kol (ed). *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 756.

⁴⁸ ČUHELOVÁ, Kateřina. In LAVICKÝ, Petr a kol (ed). *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Řízení nesporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, a. s. 2015, s. 689.

domácímu násilí. Oproti tomu povinnost navrhovatele osvědčit, že dochází k jeho nežádoucímu sledování nebo obtěžování se týká ochrany proti stalkingu.

Jak již totiž bylo zmíněno výše, zákonodárce spojil tyto dvě problematiky nebo spíše připojil ochranu proti stalkingu k již dříve v obdobné podobě existující ochraně proti domácímú násilí. Důvod tohoto rozhodnutí legislativce bych spatřovala v tom, že stalking je relativně novým či nově poznaným problémem, který bylo nutno nějak řešit i legislativně, tedy poskytnout ochranu obětem stalkingu. V důsledku toho, že zde byla touha poskytnout jistou ochranu obětem stalkingu a zároveň se nevědělo jak nejlépe na to, došlo k jistému přilepení ochrany proti stalkingu k ustanovením upravujícím ochranu proti domácímú násilí. Dle mého názoru šlo o nerozumné rozhodnutí zákonodárce, kdy výsledek je přinejmenším matoucí. To, že se tato právní úprava vztahuje i na stalking se totiž projevuje pouze v ustanovení §405 odst. 1 ZŘS, ve kterém je demonstrativně jmenováno, jaké povinnosti může soud předběžným opatřením odpůrci uložit. Jednou z takových povinností je i v písm. d) stanovená povinnost zdržet se nežádoucího sledování a obtěžování navrhovatele jakýmkoliv způsobem⁴⁹.

Navrhovatel má povinnost osvědčit rozhodné skutečnosti, nemusí je tedy prokázat. Osvědčení je míra zjištění skutkového stavu, tedy přesvědčení soudu navrhovatelem o tvrzených skutečnostech, které má nižší stupeň jistoty než prokázání takových skutečností, ke kterému by muselo dojít při dokazování. Za osvědčenou lze totiž považovat skutečnost, která přesáhla svou pravděpodobností 50% hranici, což je relativně nízká laťka.⁵⁰

Pokud návrh neobsahuje všechny náležitosti a zároveň pro tyto vady není možné o návrhu rozhodnout, soud navrhovatele vyzve vhodným způsobem k doplnění návrhu a poučí ho o následcích nevyhovění této výzvě. Možnost navrhovatele návrh opravit či doplnit je však omezena lhůtou pro rozhodnutí o návrhu, která činí 48 hodin. Po uplynutí této lhůty již není možné návrh opravit či doplnit, a soud v takovém případě návrh odmítne.⁵¹ S ohledem na to, že odmítnutí návrhu nepředstavuje překážku věci rozsouzené, navrhovatel může po odmítnutí návrhu okamžitě podat návrh nový⁵². Vzhledem k tomu, že tato lhůta je poměrně krátká, tak

⁴⁹ Zákon č. 292/2013 Sb., zákon o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

⁵⁰ MAŘÁDEK, David. Právní režim objasňování skutkového stavu v řízení o návrhu na předběžné opatření podle občanského soudního řádu. *Právní rozhledy*. 2019, roč. 27, č. 1, s. 30.

⁵¹ Zákon č. 292/2013 Sb., zákon o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

⁵² ČUHELOVÁ, Kateřina. In LAVICKÝ, Petr a kol (ed). *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Řízení nesporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, a. s..2015, s. 690.

se v praxi použije například telefonátu či zprávy veřejnou datovou sítí navrhovatel, aby bylo možné zjistit potřebné informace zavčasu.⁵³

I přes krátkou dobu, která má soud na posouzení návrhu a na rozhodnutí o něm, nesmíme zapomínat, že se v tomto řízení uplatňuje vyšetřovací zásada. Soud tedy musí zjistit i jiné skutečnosti než ty tvrzené navrhovatelem, pokud to bude zapotřebí k objasnění skutkového stavu tak, aby bylo možné o návrhu rozhodnout. To znamená, že musí přihlédnout i ke skutečnostem, kterých se mu dostane od jiných osob či od jiných orgánů. Ovšem může být rovněž zapotřebí, aby soud aktivně takové další skutečnosti zjišťoval, například dotazem na ošetřujícího lékaře či Policii ČR. Vzhledem k tomu, že soud rozhoduje bez jednání a také s přihlédnutím ke krátké lhůtě k rozhodnutí, se toto uskutečňuje především prostřednictvím telefonátů či obdobných prostředků komunikace.⁵⁴

Pro toto předběžné opatření je v zákoně ustavena výjimka z obecného pravidla týkajícího se předběžných opatření zakotvených v OSŘ, které zní, že v předběžném opatření je třeba uvést, že navrhovatel plánuje podat žalobu ve věci samé. Přestože navrhovatel může podat například návrh na rozvod či návrh na vypořádání spoluvlastnictví k nemovité věci, řízení ve věci samé jako takové v našem případě neexistuje, díky čemuž není tvrzení úmyslu podat žalobu ve věci samé jedním z předpokladů pro vydání předběžného opatření ve věci ochrany proti domácímu násilí.⁵⁵

2.1.2 Účastníci řízení

Na účastenství v tomto řízení se použije definice účastníků dle ustanovení §6 odst. 2 ZŘS, dle kterého je účastníkem navrhovatel a ten, koho zákon za účastníka označuje. U tohoto řízení se tedy jedná o navrhovatele a odpůrce, popřípadě osobu, vůči níž násilí směřuje.⁵⁶ Co se odpůrce týče, jde o nové označení, jelikož předchozí právní úprava užívala pojmu *účastník, proti kterému návrh směřuje*. Účastníkem řízení musí být vždy z důvodu toho, že soud mu předběžným opatřením, pokud ho vydá, uloží jistou povinnost.⁵⁷

⁵³ HAMULÁKOVÁ, Klára, KŘIVÁČKOVÁ, Jana. In SVOBODA, Karel a kol (ed). *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 757.

⁵⁴ HAMULÁKOVÁ, Klára, KŘIVÁČKOVÁ, Jana. In SVOBODA, Karel a kol (ed). *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 757.

⁵⁵ ČUHELOVÁ, Kateřina. In LAVICKÝ, Petr a kol (ed). *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Řízení nesporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, a. s.. 2015, s. 689-690.

⁵⁶ Zákon č. 292/2013 Sb., zákon o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

⁵⁷ HAMULÁKOVÁ, Klára, KŘIVÁČKOVÁ, Jana. In SVOBODA, Karel a kol (ed). *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 761.

Co se týče okruhu osob oprávněných podat návrh na předběžné opatření, tak tento není omezen pouze na osoby, vůči nimž domácí násilí směřuje. Kromě těchto může totiž návrh podat rovněž (rozvedený) manžel, vůči druhému (rozvedenému) manželovi (agresorovi) v situaci, kdy je domácím násilím dotčena třetí osoba spolubydlící ve společné domácnosti. Avšak v opačné situaci, tedy když je agresorem taková třetí osoba, tak si Hamuláková a Křiváčková vykládají, že manžel není oprávněn podat návrh za svého manžela, tedy na jeho ochranu.⁵⁸

Oproti tomu Čuhelová takové zúžení aktivně legitimovaných k podání návrhu nepřipouští. Ustanovení § 753 OZ si totiž vykládá tak, že každá osoba žijící s (rozvedenými) manžely v rodinné domácnosti je aktivně legitimována, a to i v případě, že sama není osobou ohroženou takovým násilím, tedy kdy domácí násilí směřuje vůči jiné osobě žijící v dané domácnosti.⁵⁹ Když se budeme držet tohoto výkladu, tak není možné, aby byl manžel jmenovitě vyloučen z okruhu osob aktivně legitimovaných jen proto, že násilí je páčáno 3. osobou na druhém z manželů. Není totiž logicky možné, aby manžel požíval nižšího stupně ochrany než 3. osoba.

Musím říct, že i když první názor je pochopitelný, neboť zřetelněji vyplývá z lingvistického výkladu textu zákona (fráze „domáhat se ochrany“ směřuje na první pohled spíše k ochraně osoby samé), sama se přikládám spíše k názoru druhému. S přihlédnutím k účelu tohoto ustanovení by totiž nedávalo smysl, aby byly osoby žijící ve společné domácnosti omezeny v možnosti podat návrh na vydání předběžného opatření.

Naopak naprosto nepochopitelným shledává možnost podání návrhu na vydání předběžného opatření na ochranu před domácím násilím i osobou, která není jedním z účastníků odpůrce poškozena, Svoboda. Dle něj by mělo být ustanovení §402 odst. 1 ZŘS novelizováno, neboť „*se vymyká z rámce soukromého práva, pro něž je charakteristické, že svá práva si má hájit především ten, do jehož majetkové nebo osobnostní sféry bylo zasazeno*“.⁶⁰

Aktivně legitimovanými jsou i osoby nezletilé a osoby omezené ve svéprávnosti. Za tyto však návrh podává v prvním případě zákonným zástupce, OSPOD nebo advokát na

⁵⁸ HAMULÁKOVÁ, Klára, KŘIVÁČKOVÁ, Jana. In SVOBODA, Karel a kol (ed). *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 758.

⁵⁹ ČUHELOVÁ, Kateřina. In LAVICKÝ, Petr a kol (ed). *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Řízení nesporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, a. s. 2015, s. 685-686.

⁶⁰ SVOBODA, Karel. K nové úpravě práva na ochranu před domácím násilím. 1. část. *Právo a rodina*, 2014, roč. 16, č. 7, s. 8.

základě plné moci, pokud má nezletilý pro udělení plné moci přiměřenou rozumovou a volní vyspělost (což by měl být dle odborníků nezletilý alespoň 14.letý⁶¹) a v druhém případě opatrovník nebo obecní úřad obce s rozšířenou působností.⁶² V případě osoby omezené ve svéprávnosti však bude soud vždy posuzovat míru omezení svéprávnosti u konkrétní osoby, tedy pokud předmět řízení nespadá do rozsahu, v němž je jeho svéprávnost omezena, tak může návrh podat sám.⁶³

U obou okruhů osob lze situaci, kdy podají návrh sami, i když k tomu nejsou procesně způsobilé, “zachránit“ tím, že se soud obrátí na osoby oprávněné podat tento návrh za ně. Není zapotřebí, aby tito všichni projevili souhlas, nýbrž stačí souhlas jednoho z nich⁶⁴. V případě nezletilého je třeba vždy vyrozumět i OSPOD a v situaci, kdy je odpůrcem zákonný zástupce nezletilého, tak se bude vyrozumívat pouze OSPOD. Co se týče osoby omezené ve svéprávnosti – pokud je odpůrcem její opatrovník, tak soud vyrozumí jen obecní úřad obce s rozšířenou působností. Tato pravidla jsou jistou formou ochrany pro případ zřejmé kolize zájmů, neboť ustanovení §403 odst. 2 ZŘS vylučuje aplikaci obecného ustanovení (§460 a 892 odst.3 OZ) řešícího kolizi zájmů. Pokud tyto zastupující osoby či orgány nebudou s podáním návrhu souhlasit, (*resp. OSPOD neučiní podání k soudu směřující k nařízení předběžného opatření*), soud bude nucen řízení zastavit pro neodstranění nedostatku podmínky řízení.⁶⁵

“Speciálním“ navrhovatelem je nezletilý starší 16 let. Tomu totiž zákon přiznává plnou procesní způsobilost pro podání návrhu (pro toto řízení).⁶⁶ Na základě tohoto Čuhelová dovozuje, že pokud podá za nezletilého staršího 16 let návrh jeho rodič jakožto jeho zákonný zástupce, tak s ohledem na to, že v tomto případě není nutné zastoupení nezletilého jeho zákonným zástupcem, tak by se mělo po rodiči požadovat přeložení plné procesní moci k zastupování nezletilého jako jeho obecný zmocněnec.⁶⁷ Mám ovšem jisté pochybnosti o tom, že by to takto v praxi skutečně fungovalo. Jedná se totiž samozřejmě o práci navíc a

⁶¹ ČUHELOVÁ, Kateřina. In LAVICKÝ, Petr a kol (ed). *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Řízení nesporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, a. s. 2015, s. 693.

⁶² Zákon č. 292/2013 Sb., zákon o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

⁶³ ČUHELOVÁ, Kateřina. In LAVICKÝ, Petr a kol (ed). *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Řízení nesporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, a. s. 2015, s. 693-694.

⁶⁴ SVOBODA, Karel. K nové úpravě práva na ochranu před domácím násilím. 1. část. *Právo a rodina*, 2014, roč. 16, č. 7, s. 8.

⁶⁵ HAMULÁKOVÁ, Klára. KŘIVÁČKOVÁ, Jana. In SVOBODA, Karel a kol (ed). *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 759-760.

⁶⁶ Zákon č. 292/2013 Sb., zákon o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

⁶⁷ ČUHELOVÁ, Kateřina. In LAVICKÝ, Petr a kol (ed). *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Řízení nesporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, a. s. 2015, s. 695.

vzhledem k povaze návrhu a časovému presu je nepravděpodobné, že by soud chtěl takovou situaci protahovat navrhovaným postupem, nehledě na to, že je z mého pohledu možné i to, že soud taková otázka ani nenapadne.

Speciálním subjektem, který může podat návrh na vydání předběžného opatření je státní zastupitelství, které může případně i vstoupit do již zahájeného řízení.⁶⁸ Ať už státní zastupitelství vstoupí do řízení či podá návrh, tak je oprávněno ke všem úkonům, které náleží účastníkům řízení s výjimkou úkonů, které může učinit jen účastník právního poměru.⁶⁹

2.1.3 Lhůta pro rozhodnutí

Lhůta pro rozhodnutí o návrhu na vydání předběžného opatření činí 48 hodin od podání návrhu. Svou povahou jde o lhůtu pořádkovou, tedy její nedodržení může vyústit maximálně v kárné postižení soudce, ale nemá žádný vliv na předběžné opatření samotné. S ohledem na tuto krátkou dobu k rozhodnutí a skutečnost, že neprobíhá klasické dokazování, se rozhoduje bez jednání.⁷⁰

2.1.4 Rozhodnutí

Jak již bylo výše řečeno, v ustanovení § 405 odst. 1 ZŘS jsou demonstrativně vyjmenovány povinnosti, jež může soud odpůrci uložit. Pro případ, že soud návrhu vyhoví, tak může odpůrci uložit

- a) *Aby opustil společné obydlí, jakož i jeho bezprostřední okolí, nezdržoval se ve společném obydlí nebo do něj nevstupoval,*
- b) *Aby nevstupoval do bezprostředního okolí společného obydlí nebo navrhovatele a nezdržoval se tam,*
- c) *Aby se zdržel setkávání s navrhovatelem, nebo*
- d) *Aby se zdržel nežádoucího sledování a obtěžování navrhovatele jakýmkoliv způsobem.*

Soud může ovšem odpůrci uložit i jinou povinnost. Na druhou stranu může soud rovněž stanovit jisté výjimky z plnění povinností, které byly odpůrci uloženy předběžným

⁶⁸ Zákon č. 292/2013 Sb., zákon o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

⁶⁹ ČUHELOVÁ, Kateřina. *Předběžná opatření ve věcech ochrany proti domácímu násilí*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, s. 49.

⁷⁰ HAMULÁKOVÁ, Klára, KŘIVÁČKOVÁ, Jana. In SVOBODA, Karel a kol (ed). *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 761-762.

opatření. V praxi půjde nejčastěji o výjimky týkající se setkávání odpůrce s navrhovatelem u řízení jak před soudy, tak před správními orgány⁷¹.

V odst. 2 tohoto ustanovení je pak stanoveno, že odpůrce má právo odnést si ze společného obydlí své osobní cennosti, osobní dokumenty a věci, které slouží jeho osobní potřebě, dále též věci, které jsou pro odpůrce nezbytné k výkonu jeho podnikatelské činnosti nebo výkonu povolání, případně věci nezbytné pro něj z jiného vážného důvodu, o čemž ho soud poučí. Dále jsou zde jmenována poučení, která soud poskytne navrhovateli, specificky poučení o dalších vhodných opatřeních směřujících k jeho ochraně, zejména o právu podat návrh na zahájení řízení ve věci samé a poučení o možnosti podat návrh na prodloužení doby trvání předběžného opatření.⁷²

Co se týče povahy rozhodnutí o předběžném opatření ve věci domácího násilí, tak jde o rozhodnutí specifické, které svou povahou stojí na pomezí mezi meritorními rozhodnutími ve věci samé a rozhodnutími procesními.⁷³ Ústavní soud došel již za starší právní úpravy k závěru, že se rozhodnutí o tomto předběžném opatření blíží svojí povahou mnohem více (de facto jím je) meritornímu rozhodnutí s krátkodobými účinky než rozhodnutí prozatímnímu, na které následuje meritorní rozhodnutí ve věci samé. K tomuto názoru přispívá i fakt, že na rozhodnutí o předběžném opatření ve věci domácího násilí nemusí řízení ve věci samé vůbec navazovat.⁷⁴

Rozhodnutí o vydání předběžného opatření ve věci ochrany proti domácímu násilí je vykonatelné (jeho) vydáním. To znamená, že se nečeká na jeho doručení, jako tomu je v případě usnesení obecně, popřípadě na jeho vyhlášení či vyhotovení⁷⁵. Od okamžiku vydání takového rozhodnutí je možné donutit odpůrce donucovacími prostředky ke splnění povinnosti v něm uložené, a to i proti jeho vůli. Oproti tomu rozhodnutí, kterým byl návrh na vydání předběžného opatření zamítnut nebo odmítnut, či kterým bylo řízení zastaveno, nabývá vykonatelnosti až okamžikem doručení není-li v zákoně stanoveno jinak.⁷⁶

2.1.5 Trvání předběžného opatření

⁷¹ ŠÍNOVÁ, Renata, PETROV KŘIVÁČKOVÁ, Jana. a kol. *Civilní proces. Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s.198.

⁷² Zákon č. 292/2013 Sb., zákon o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

⁷³ HAMULÁKOVÁ, Klára, KŘIVÁČKOVÁ, Jana. In SVOBODA, Karel a kol (ed). *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 763.

⁷⁴ Nález Ústavního soudu ze dne 15. ledna 2009, sp. zn. IV. ÚS 1554/08, bod 20

⁷⁵ Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

⁷⁶ HAMULÁKOVÁ, Klára, KŘIVÁČKOVÁ, Jana. In SVOBODA, Karel a kol (ed). *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 767.

Předběžné opatření obecně trvá po jeden měsíc od své vykonatelnosti. Pokud ovšem byl před vydáním předběžného opatření odpůrce vykázán ze společného obydlí podle zákona o Policii ČR, tato doba se posouvá. Vykázání trvá ze zákona 10 dní, a to bez ohledu na přání ohrožené osoby⁷⁷. Pokud byl tedy odpůrce vykázán a následně bylo vydáno předběžné opatření v tomto časovém úseku, tak se trvání předběžného opatření prodlužuje, a to sice o tolik dní, kolik jich dosud neuplynulo z 10denní doby trvání vykázání. Tento vztah je vzájemný, neboť pokud bude za trvání vykázání podán návrh na vydání předběžného opatření, tak se doba trvání vykázání protahuje až do dne právní moci rozhodnutí soudu o takovém návrhu⁷⁸. Blíže se k institutu vykázání vyjádřím v samostatné kapitole věnované tomuto institutu zakotvenému v zákoně o Policii ČR.⁷⁹

2.2 Řízení o prodloužení předběžného opatření

Před uplynutím doby trvání předběžného opatření může navrhovatel podat návrh na prodloužení doby trvání předběžného opatření. Samotným podáním takového návrhu se doba trvání předběžného opatření prodlužuje, jelikož předběžné opatření bude pak trvat až do okamžiku, kdy soud rozhodne o tomto návrhu na prodloužení.⁸⁰

Z toho plyne, že po uplynutí této doby již návrh na prodloužení předběžného opatření podat nelze a pokud ho navrhovatel přece jen podá, tak soud tento návrh zamítne. To ovšem navrhovateli nebrání v tom, aby podal nový návrh na vydání předběžného opatření.⁸¹

K rozhodnutí o tomto návrhu již soud zpravidla nařídí jednání. K tomuto jednání musí účastníky předvolat tak, aby jim bylo toto předvolání doručeno nejméně 3 dny dopředu.⁸² Rozhodnutí, zda jednání nařídít či nikoli by mělo být učiněno po provedení testu proporcionality. Máme zde totiž práva ohrožené osoby – právo na lidskou důstojnost, právo na zachování zdraví a právo na rychlost rozhodování – a na druhé straně právo odpůrce na spravedlivý proces součástí kterého je mezi jinými i právo být slyšen a právo na rovnost.⁸³

Při testu proporcionality se díváme na:

⁷⁷ Zákon č. 273/2008 Sb., zákon o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů

⁷⁸ Zákon č. 273/2008 Sb., zákon o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů

⁷⁹ HAMULÁKOVÁ, Klára, KŘIVÁČKOVÁ, Jana. In SVOBODA, Karel a kol (ed). *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 768.

⁸⁰ Zákon č. 292/2013 Sb., zákon o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

⁸¹ ČUHELOVÁ, Kateřina. *Předběžná opatření ve věcech ochrany proti domácímu násilí*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, s. 80.

⁸² Zákon č. 292/2013 Sb., zákon o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

⁸³ ČUHELOVÁ, Kateřina. *Předběžná opatření ve věcech ochrany proti domácímu násilí*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, s. 91.

- **Kritérium vhodnosti** – při zkoumání tohoto kritéria se soustředíme na otázku, zda rozhodnutí o prodloužení předběžného opatření bez jednání, a tedy bez slyšení odpůrce vede k požadovanému cíli, kterým je v tomto případě rychlost řízení a šetření lidské důstojnosti ohrožené osoby
- **Kritérium potřebnosti** – zde se ptáme, zda není možno dosáhnout kýženého výsledku, tedy rychlosti řízení i jiným postupem než tím, že bude rozhodnuto bez jednání
- **Kritérium poměrování** – v rámci tohoto kritéria srovnáváme závažnost práv stojících proti sobě. Lze argumentovat, že ve srovnání se zásadou rychlosti řízení je právo na spravedlivý proces, slyšení obou stran a rovnost účastníků před soudem nepochybně výše na žebříčku hodnot. Ale lidská důstojnost je hodnocena ještě výše. Ovšem je rovněž nutno podotknout, že povolením slyšení odpůrce nemusí být lidská důstojnost dotčena, záleží jen na postupu a chování soudu.⁸⁴

V praxi ale soudy postupují tak, že nařízení jednání se považuje za pravidlo, a výjimky z něj se mohou činit pouze v případech, že k tomu existují závažné důvody. Takovým důvodem bude typicky to, že je zřejmé, že stav ohrožení stále trvá již ze samotného návrhu, vyjádření odpůrce či předložených listin. V takovém případě je soud ovšem povinen svůj postup řádně odůvodnit.⁸⁵

Co se týče rozhodnutí o návrhu na prodloužení trvání předběžného opatření, zákon rovněž stanoví lhůtu, a to lhůtu dvou měsíců od podání návrhu. Jde o pořádkovou lhůtu⁸⁶. Přestože se oproti lhůtě pro vydání rozhodnutí o původním návrhu na vydání předběžného opatření jedná o lhůtu zásadně delší, nesmíme zapomínat, že tomuto rozhodnutí bude zpravidla předcházet jednání v rámci kterého bude probíhat klasické dokazování, bude tedy zapotřebí zajistit důkazy.⁸⁷

Soud může dobu trvání předběžného opatření prodloužit pouze na dobu nezbytně nutnou, a to za podmínky, že návrhovač prokáže své majetkové a jiné poměry, zvláště vlastnické či jiné vztahy ke společnému obydlí. Pokud tyto neprokáže, soud může předběžné

⁸⁴ ČUHELOVÁ, Kateřina. *Předběžná opatření ve věcech ochrany proti domácímu násilí*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, s. 91.

⁸⁵ ČUHELOVÁ, Kateřina. *Předběžná opatření ve věcech ochrany proti domácímu násilí*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, s. 92.

⁸⁶ SVOBODA, Karel a kol. *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 773.

⁸⁷ ČUHELOVÁ, Kateřina. *Předběžná opatření ve věcech ochrany proti domácímu násilí*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, s. 92-93.

opatření prodloužit pouze z důvodů zvláštního zřetele hodných, z čehož vyplývá, že půjde pouze o výjimečné situace.⁸⁸ V takových situacích bude muset soud obzvláště důkladně posoudit, zda je zde na místě předběžné opatření prodloužit, a to po zodpovězení otázek: zda je možné odůvodnit další omezení odpůrce a zda zájem na ochraně navrhovatele stále ještě převažuje nad zájmy odpůrce.⁸⁹

Dobou nezbytně nutnou rozumíme kupříkladu dobu, která je zapotřebí k tomu, aby si navrhovatel zajistil jiné bydlení či dobu, po kterou bude pravděpodobně ještě trvat řízení ve věci samé. Soud musí důkladně zvážit, zda předběžné opatření prodloužit, jelikož již samotné předběžné opatření výrazně zasahuje do odpůrcových práv, a prodloužení jeho trvání by do těchto práv s ohledem na maximální dobu trvání až 6 měsíců zasáhlo nepochybně ještě více. Je tedy na soudu, aby podrobně zkoumal, zda navrhovateli stále skutečně hrozí nebezpečí nebo porušení či ohrožení jeho práv ze strany odpůrce.⁹⁰

2.3 Zánik předběžného opatření

Předběžné opatření zaniká nejpozději uplynutím 6 měsíců ode dne, kdy nabylo vykonatelnosti. Jedná se ovšem o nejzazší termín, do kterého může předběžné opatření trvat, neboť přesná doba, na kterou se konkrétní předběžné opatření prodlužuje, bude vždy stanovena soudem ve výroku rozhodnutí. Navrhovateli ale nic nebrání v tom, aby po zániku předběžného opatření podal opětovný návrh na vydání předběžného opatření; jelikož předběžné opatření není svou povahou meritorním rozhodnutím, nenastává zde překážka věci rozsouzené⁹¹.

Kromě uplynutím doby jeho trvání může předběžné opatření zaniknout rovněž jeho zrušením, a to na návrh. Pokud byl takový návrh jednou zamítnut, může být opětovný návrh podán nejdříve po uplynutí 3 měsíců od právní moci rozhodnutí o zamítnutí.⁹² Z logiky věci tedy vyplývá, že opětovný návrh na zrušení předběžného opatření může být podán pouze pokud bylo prodlouženo trvání předběžného opatření. Záměrem takového omezení je očividně zamezit podávání bezpředmětných stále se opakujících návrhů.

⁸⁸ Zákon č. 292/2013 Sb., zákon o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

⁸⁹ HAMULÁKOVÁ, Klára, KŘIVÁČKOVÁ, Jana. In SVOBODA, Karel a kol (ed). *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 774.

⁹⁰ HAMULÁKOVÁ, Klára, KŘIVÁČKOVÁ, Jana. In SVOBODA, Karel a kol (ed). *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 774.

⁹¹ HAMULÁKOVÁ, Klára, KŘIVÁČKOVÁ, Jana. In SVOBODA, Karel a kol (ed). *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 774.

⁹² Zákon č. 292/2013 Sb., zákon o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

Na rozhodnutí o návrhu na zrušení předběžného opatření má soud opět 2 měsíce⁹³. Návrhu na zrušení předběžného opatření soud vyhoví v případě, že okolnosti, pro které bylo předběžné opatření nařízeno, pominuly. Druhým, i když ne jednohlasně uznávaným důvodem pro zrušení předběžného opatření je, pokud k okamžiku vydání předběžného opatření neexistovaly předpoklady k jeho nařízení (stejně tak v řízení o prodloužení trvání předběžného opatření). Návrh na zrušení předběžného opatření může podat navrhovatel, osoba, vůči níž násilí směřuje či státní zastupitelství za předpokladu, že vstoupilo do řízení.⁹⁴

2.4 Výkon rozhodnutí (ve věci ochrany proti domácímu násilí)

Pokud soud návrhu na vydání předběžného opatření vyhoví a vydá rozhodnutí dle §405 ZŘS, tak vzápětí bezodkladně zajistí výkon rozhodnutí. Způsob výkonu rozhodnutí se liší podle toho, jakou povinnost soud povinnému rozhodnutím uložil. Povinnost opustit společné obydlí a jeho bezprostřední okolí je vykonávána vykááním. Jinak je tomu u povinnosti zdržet se setkávání s navrhovatelem, zdržet se nežádoucího sledování a obtěžování navrhovatele, které je možné vymáhat pouze ukládáním pokut (dle §351 OSŘ⁹⁵).⁹⁶

Výkon rozhodnutí ve smyslu vykáání je prováděn v několika krocích, kdy soud:

- Povinného vykáže ze společného obydlí, popř. jej může být zapotřebí z takového obydlí vyvést (v součinnosti s orgánem Policie ČR)
- Odebere povinnému všechny klíče od společného obydlí, které má v držbě
- Poskytne povinnému příležitost k vyzvednutí si svých osobních věcí a dokumentů apod. ze společného obydlí, a to bezprostředně při výkonu rozhodnutí – pokud povinný není přítomen při výkonu rozhodnutí, pak mu soud takovou možnost na jeho žádost poskytne během doby trvání předběžného opatření
- Zakáže povinnému setkávat se nebo kontaktovat osobu uvedenou v rozhodnutí (za předpokladu, že tato povinnost byla povinnému v předběžném opatření uložena)⁹⁷

⁹³ ČUHELOVÁ, Kateřina. *Předběžná opatření ve věcech ochrany proti domácímu násilí*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, s. 100.

⁹⁴ HAMULÁKOVÁ, Klára, KŘIVÁČKOVÁ, Jana. In SVOBODA, Karel a kol (ed). *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 775.

⁹⁵ Ukládá-li vykonávané rozhodnutí jinou povinnost, uloží soud za porušení této povinnosti povinnému pokutu až do výše 100 000 Kč. Nesplní-li povinný ani poté vykonávané rozhodnutí, ukládá mu soud na návrh oprávněného další přiměřené pokuty, dokud výkon rozhodnutí nebude zastaven. Pokuty připadají státu. Zaplacením pokut se povinný nezprošťuje povinnosti nahradit újmu.

⁹⁶ ČUHELOVÁ, Kateřina. In LAVICKÝ, Petr a kol (ed). *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Řízení nesporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, a. s. 2015, s. 810.

⁹⁷ ČUHELOVÁ, Kateřina. In LAVICKÝ, Petr a kol (ed). *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Řízení nesporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, a. s. 2015, s. 810-811.

- Jako jistý krok navíc může soud povinného také upozornit na nebezpečí trestního stíhání po TČ maření výkonu úředního rozhodnutí a vykázání (dle §337 odst. 2 TZ).⁹⁸

Soud povinného při provedení výkonu rozhodnutí také vyzve, aby mu sdělil adresu, na kterou mu bude možné po dobu trvání předběžného opatření doručovat písemnosti s tímto související, nebo aby si zvolil zástupce pro doručování písemností; s upozorněním toho, že pokud výzvě nevyhoví, tak mu budou písemnosti doručovány uložení u soudu podle jiného právního předpisu, pokud této výzvě nevyhoví.⁹⁹ Toto ustanovení je reflexí toho, že ve většině případů bude mít povinný jako adresu pro doručování stanovenou adresu společného obydlí. Pokud má povinný odlišnou adresu pro doručování či má datovou schránku, pak se na doručování nebude nic měnit a stále se mu budou písemnosti posílat na tuto jinou adresu, resp. do datové schránky.¹⁰⁰

Stane-li se, že povinný po provedení výkonu předběžného opatření „*poruší povinnost nevstupovat do společného obydlí a nezdržovat se v něm, soud kdykoli a bezodkladně na návrh oprávněného provede opětovný výkon rozhodnutí vykázáním povinného ze společného obydlí*“.¹⁰¹ Takovýto opakovaný výkon předběžného opatření může být prováděn kolikrát to bude zapotřebí, není to omezené žádným počtem.¹⁰²

⁹⁸ SMOLÍK, Petr. In SVOBODA, Karel a kol (ed). *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 987.

⁹⁹ Zákon č. 292/2013 Sb., zákon o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰⁰ ČUHELOVÁ, Kateřina. In LAVICKÝ, Petr a kol (ed). *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Řízení nesporné. Praktický komentář*. Praha: Wolters Kluwer, a. s..2015, s. 811-812.

¹⁰¹ Zákon č. 292/2013 Sb., zákon o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰² SMOLÍK, Petr. In SVOBODA, Karel a kol (ed). *Zákon o zvláštních řízeních soudních. Komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 989.

3. Personální ochrana před domácím násilím

Kromě ochrany teritoriální dle ZŘS může poškozená osoba využít i ochrany personální, která je založena na ustanoveních občanského zákoníku na ochranu osobnosti. Pachatel domácího násilí totiž svým chováním zasahuje do práva na život a důstojnost, zdraví, vážnost, čest a soukromí poškozené osoby.¹⁰³

Tato práva člověka jsou vedle jiných částí našeho právního řádu chráněna i dle ustanovení občanského zákoníku, a to v ustanovení §81 a následujících. V ustanovení §81 je v 1. odstavci stanoveno, že je chráněna osobnost člověka, a to včetně všech jeho přirozených práv a povinností každého ctít svobodné rozhodnutí člověka žít podle svého. Práva, která této ochrany zejména požívají jsou vyjmenována v odstavci 2., jsou jimi právo na život a důstojnost člověka, jeho zdraví a právo žít v příznivém životním prostředí, jeho vážnost, čest, soukromí a projevy jeho osobní povahy.¹⁰⁴

V následujícím paragrafu je řečeno, že osoba, do jejíž osobnosti bylo zasaženo, se může domáhat toho, aby bylo upuštěno od neoprávněného zásahu nebo aby byl odstraněn jeho následek. Tím je tedy vymezena aktivní věcná legitimace v rámci personální ochrany, kdy podstatným rozdílem od ochrany teritoriální je jednak skutečnost, že této ochrany se může domáhat pouze osoba domácím násilím přímo dotčena a za druhé skutečnost, že podmínkou domáhání se této ochrany není společné bydlení oběti a násilníka. Z ustanovení §81 pak vyplývá, že pasivně věcně legitimován je každý, kdo do práv zde jmenovaných, zasahuje, v rámci této práce jedním odpovídajícím domácím násilím, respektive stalkingu.¹⁰⁵

Ochrany před domácím násilím dle těchto ustanovení se může oběť takového jednání domáhat podáním žaloby na ochranu osobnosti, na jejímž základě pak proběhne klasické nalézací řízení dle občanského soudního řádu.¹⁰⁶

¹⁰³ ČUHELOVÁ, Kateřina. *Předběžná opatření ve věcech ochrany proti domácímu násilí*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2016, s. 10.

¹⁰⁴ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰⁵ Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

¹⁰⁶ ŠÍNOVÁ, Renata, PETROV KŘIVÁČKOVÁ, Jana a kol. *Civilní proces. Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, s. 194.

4. Ochrana dle zákona o Policii ČR (institut vykázání)

V systému řešení domácího násilí patří policii klíčová role (a to převážně ve fázi prevence a intervence¹⁰⁷). Ve většině případů se totiž dostává do kontaktu s pachatelem a obětí jako první.¹⁰⁸

O případech domácího násilí se policie dozvídá ze strany ohrožené osoby (tedy z jejího oznámení) většinou pouze tehdy když se jedná o případy, kdy jí bezprostředně hrozí nebezpečí ze strany násilné osoby. Jindy se o něm dozvídá spíše ze strany osoby žijící s násilnou osobou ve společném obydlí, známých ohrožené osoby, sousedů žijících ve stejném domě či pracovníků zdravotnického zařízení apod., kteří podají na policii oznámení. Když je ohroženou osobou nezletilé dítě, pak jsou nejčastějšími oznamovateli zdravotnická zařízení, školy a orgány sociálně-právní ochrany dětí.¹⁰⁹

Pro ohroženou osobu představuje činnost policie významnou pomoc, a to zvláště v akutních případech, ve kterých je ohroženo její zdraví či život. Hlavním úkolem policie v takových případech je zastavit probíhající násilný incident, popř. zabránit incidentu bezprostředně hrozícímu. Mezi další činnosti policie patří také krizová intervence a zajištění lékařské pomoci. Policista také poskytne oběti informace o jejích právech a možnostech využití pomoci specializovaných organizací o oběti nebo děti, které bývají často svědky domácího násilí.¹¹⁰

Policie je zmocněna ke kontrole a zamezení sociálně nepřijatelného jednání.¹¹¹ Jako první musí policejní hlídka zanalyzovat na místě situaci, tedy zjistit jaký je zdravotní a emocionální stav oběti i pachatele a jak se chovají. Prioritou je zajistit bezpečí jak pro všechny zúčastněné, tak i sami pro sebe. Toho se dosáhne na prvním místě tím, že se oddělí ohrožená osoba od násilníka, načež si policista ověří jejich totožnost a stejně tak totožnost svědků události a všechny tyto osoby jednotlivě vyslechne v rámci podání vysvětlení. Následně je nutné vyšetřit, zda jsou součástí domácnosti také děti, kde se právě nacházejí a zajistit jejich bezpečí. Všechny informace od oběti, pachatele a svědků je nutné zadokumentovat; vzniklá zranění, poškození obydlí, oděvu zúčastněných a zjištění celkové

¹⁰⁷ MARTINKOVÁ, Milada, SLAVĚTÍNSKÝ, Vladan, VLACH, Jiří. *Vybrané problémy z oblasti domácího násilí v ČR*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2014, s. 72.

¹⁰⁸ MÜLLER, Jan. Rodina a domácí násilí (3). *Rodinné listy*. 2017, roč. 6, č. 4, s.24.

¹⁰⁹ MÜLLER, Jan. Rodina a domácí násilí (3). *Rodinné listy*. 2017, roč. 6, č. 4, s.24.

¹¹⁰ MÜLLER, Jan. Rodina a domácí násilí (3). *Rodinné listy*. 2017, roč. 6, č. 4, s.24.

¹¹¹ MÜLLER, Jan. Rodina a domácí násilí (3). *Rodinné listy*. 2017, roč. 6, č. 4, s.24.

způsobené škody je vhodné kromě slovního popisu zdokumentovat i fotograficky. Pokud dojde ke zranění oběti či pachatele, je zapotřebí přivolat lékařskou pomoc.¹¹²

Kromě těchto základních úkolů musí policejní hlídka rovněž posoudit, zda se v daném případě nejedná o domácí násilí a v souvislosti s tím také jaká pravděpodobnost, že toto násilí bude pokračovat po odjezdu policejní hlídky. Jestliže policisté usoudí, že je to důvodné, pak mohou provést vykázání násilné osoby (k tomu více v následující podkapitole).¹¹³

Pokud policisté vyhodnotí situaci jako domácí násilí, tak oběti poskytnou základní informace o tom, kam se může obrátit s žádostí o pomoc.¹¹⁴ V případě, že nedojde k vykázání násilné osoby, policie nabídne oběti asistenci při převozu do bezpečí, ať je to k příbuzným, do azylového domu či jinam. Další následnou povinností policistů je povinnost informovat orgán sociálně-právní ochrany dětí v případě, že se v dané domácnosti nacházejí děti.¹¹⁵

4.1 Vykázání

Nejvýznamnějším možným zásahem policie, který se v praxi uplatňuje, se mi jeví být právě možnost využití institutu vykázání podle zákona o Policii ČR. Ze statistik z let 2007 až 2012 vyplývá, že počet vykázání se průběžně zvyšuje, ovšem tato skutečnost je přičítána spíše větší aktivitě policie než skutečnému navýšení případů domácího násilí¹¹⁶.

Hypotéza, při jejímž splnění může k vykázání dojít, zní: „Lze-li na základě zjištěných skutečností, zejména s ohledem na předcházející útoky, důvodně předpokládat, že se osoba dopustí nebezpečného útoku proti životu, zdraví anebo svobodě nebo zvláště závažného útoku proti lidské důstojnosti.“ V takovém případě tedy policista může řečenou osobu vykázat ze společného obydlí i z bezprostředního okolí tohoto obydlí.¹¹⁷

Tímto bezprostředním okolím rozumíme „takové okolí nemovitosti, v níž je společné obydlí, které s ním přímo sousedí, a vstup do něho je proto podmínkou přístupu do společného obydlí“. Vykázání se vždy vztahuje na společné obydlí bez ohledu na to, že

¹¹² MÜLLER, Jan. Rodina a domácí násilí (3). *Rodinné listy*. 2017, roč. 6, č. 4, s.25.

¹¹³ Tamtéž

¹¹⁴ Tamtéž, s. 25-26.

¹¹⁵ Tamtéž, s.26.

¹¹⁶ MARTINKOVÁ, Milada, SLAVĚTÍNSKÝ, Vladan, VLACH, Jiří. *Vybrané problémy z oblasti domácího násilí v ČR*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2014, s. 19.

¹¹⁷ Zákon č. 273/2008 Sb., zákon o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů

se útok mohl odehrát mimo toto obydlí, např. v hotelu či chatě.¹¹⁸ Uskutečnění vykázání nebrání ani skutečnost, že vykazovaná osoba není v daném okamžiku na místě přítomna.¹¹⁹

Na rozdíl od předchozí právní úpravy, podle které bylo vykázání správním rozhodnutím, je vykázání v novém zákoně o Policii ČR považováno právní naukou (naukou správního práva) za faktický pokyn. Pokud vykazovaná osoba tohoto pokynu neuposlechne tak může být ze společného obydlí vyvedena; vyvedení je z pohledu nauky považováno za bezprostřední zásah. Ve své podstatě se jedná o zásah do práva (ať už vlastnického či jiného) k domu nebo bytu, který je společným obydlím, jehož účelem je okamžitě oddělit násilnou osobu od ohrožené osoby.¹²⁰

Doba vykázání je zákonem stanovena pevně a to na 10 dnů ode dne, kdy bylo vykázání provedeno. Doba trvání vykázání tedy nemůže ovlivnit ani policista ani osoba, která má být vykázáním chráněna. Jak již bylo zmíněno výše, doba trvání vykázání se prodlužuje v případě podání návrhu na vydání předběžného opatření na ochranu před domácím násilím, a to do doby, než bude o tomto návrhu soudem pravomocně rozhodnuto.¹²¹

Jak jsme si již vymezili u vykázání se jedná o faktický pokyn – tedy vykázání oznámí policista ústně jak osobě vykázané, tak osobě ohrožené. Pro evidenční účely vyhotoví také písemné potvrzení o vykázání, které jim předá proti jejich podpisu.¹²² Jestliže vykázaná či ohrožená osoba odmítne potvrzení o vykázání převzít či toto převzetí písemně potvrdit, tak je policista povinen zaznamenat tuto skutečnost v úředním záznamu. Potvrzení o vykázání musí obsahovat vymezení prostoru, na který se vykázání vztahuje, totožnost vykázané osoby a osoby ohrožené, poučení o právech a povinnostech vykázané osoby a v neposlední řadě adresu útvaru policie, u kterého si může vyzvednout kopii úředního záznamu o vykázání.¹²³

V případě, že vykázaná osoba není přítomna, tak bude informována o vykázání a poučena o jejích právech a povinnostech policistou, jakmile dojde k prvnímu kontaktu – tedy jakmile se vykázaná osoba telefonicky ozve na útvar policie, nebo jakmile se tam dostaví osobně, nebo pokud na ni policista náhodou narazí poblíž místa, z něhož byla tato osoba vykázána. Při této příležitosti policista rovněž předá vykázané osobě potvrzení o vykázání, pokud je to možné, pokud ne, tak ji poučí o možnosti převzetí tohoto potvrzení a kopie

¹¹⁸ VANGELI, Benedikt. *Zákon o Policii České republiky. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 179.

¹¹⁹ Zákon č. 273/2008 Sb., zákon o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů

¹²⁰ VANGELI, Benedikt. *Zákon o Policii České republiky. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 177.

¹²¹ Zákon č. 273/2008 Sb., zákon o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů

¹²² VANGELI, Benedikt. *Zákon o Policii České republiky. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 180.

¹²³ Zákon č. 273/2008 Sb., zákon o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů

úředního záznamu o vykázání u příslušného útvaru policie. To, v jakém okamžiku bude vykázána osoba s vykázáním seznámena ovšem není z pohledu účinků vykázání relevantní, neboť tyto účinky vůči vykázané osobě nastávají od chvíle, kdy je vykázání policistou provedeno. Význam to má ovšem v situaci kdy bychom se museli zabývat otázkou, zda vykázána osoba vykázání vědomě maří.¹²⁴

Povinnosti vykázané osoby v souvislosti s vykázáním jsou stanoveny následovně:
Vykázaná osoba je povinna

- a) Opustit neprodleně prostor vymezený policistou v potvrzení o vykázání,
- b) Zdržet se vstupu do takového prostoru
- c) Zdržet se styku nebo navazování kontaktu s ohroženou osobou,
- d) Vydat policistovi na jeho výzvu všechny klíče od společného obydlí, které drží. O následcích neuposlechnutí takové výzvy musí být policistou poučena.¹²⁵

Před tím, než neprodleně opustí prostor, z něhož je vykázána, má vykázána osoba právo vzít si ze společného obydlí věci sloužící její osobní potřebě, osobní cennosti a osobní doklady, také si může vzít věci nezbytné pro její podnikání nebo pro výkon povolání. Tohoto práva může využít pouze jednou, a to v přítomnosti policisty; o výkonu tohoto práva bude policista předem informovat ohroženou osobu. Dalšími právy vykázané osoby jsou právo ověřovat provedení vykázání (zejména na čísle tísňového volání 158) a právo vyzvednout si kopii úředního záznamu o vykázání u příslušného útvaru policie.¹²⁶

Ochranu proti domácímu násilí v zákoně o Policii ČR považují za funkční a uspokojivou, obzvláště když je činnost policistů provázána s činností intervenčních center, kterým věnují následující podkapitulu.

4.2 Intervenční centra

Intervenční centra a jejich činnost byla začleněna zákonem č. 135/2006 Sb. do zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách jako specifická zařízení sociálních služeb. Intervenční centra působí v České republice od 1. ledna 2007.¹²⁷

¹²⁴ VANGELI, Benedikt. *Zákon o Policii České republiky. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, s. 181.

¹²⁵ Zákon č. 273/2008 Sb., zákon o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů

¹²⁶ Zákon č. 273/2008 Sb., zákon o Policii ČR, ve znění pozdějších předpisů

¹²⁷ MÜLLER, Jan. Rodina a domácí násilí (4): Předběžné opatření soudu ve věci ochrany proti domácímu násilí. *Rodinné listy*. 2017, roč. 6, č. 6, s.12.

Intervenční centrum může nabídnout pomoc ohrožené osobě buď na základě zjištění, že bylo provedeno vykázání násilné osoby ze společného obydlí (podle §44 zákona č. 273/2008 Sb., o policii České republiky) nebo na základě žádosti od osoby žijící s ohroženou osobou ve stejném obydlí anebo i bez takové žádosti.¹²⁸

Pokud jde o první možnost, tedy když pomoc intervenčního centra navazuje na provedené vykázání, tak existuje povinnost intervenčního centra nabídnout ohrožené osobě pomoc nejpozději do 48 hodin od okamžiku kdy se o provedeném vykázání dozví. Tato skutečnost je intervenční centru sdělena policistou provádějícím vykázání, který má povinnost zaslat mu kopii úředního záznamu o vykázání, a to do 24 hodin od jeho provedení (součástí čehož také uvede kontakt na ohroženou osobu).¹²⁹

Pokud jde o druhou možnost, tedy situaci, kdy intervenční centrum poskytuje ohrožené osobě pomoc na základě žádosti nebo i bez žádosti, tak zde také existuje povinnost intervenčního centra takovou pomoc poskytnout, a to sice bezodkladně poté, co se o ohrožení osoby ze strany násilníka dozví.¹³⁰

Nabídnout pomoc ohrožené osobě je nejvhodnější skrze osobní návštěvu pracovníka intervenčního centra v prostorách, ve kterých se ohrožená osoba bude cítit bezpečně (nemusí se jednat pouze o místo, kde se zdržuje) aby byla schopna sdílet se a spolupracovat s takovým pracovníkem bez obav o své bezpečí.¹³¹

Intervenční centra nabízejí služby tří druhů:

- a) Ambulantní služby – jedná se o služby, za kterými daná osoba dochází, popř. je doprovázena či dovážena do zařízení sociálních služeb; součástí takové služby není ubytování.
- b) Terénní služby – jsou to služby, které jsou poskytovány osobě v jejím přirozeném sociálním prostředí, tedy jsou to pracovníci intervenčního centra, kteří docházejí za danou osobou.

¹²⁸ MÜLLER, Jan. Rodina a domácí násilí (4): Předběžné opatření soudu ve věci ochrany proti domácímu násilí. *Rodinné listy*. 2017, roč. 6, č. 6, s.12-13.

¹²⁹ MÜLLER, Jan. Rodina a domácí násilí (4): Předběžné opatření soudu ve věci ochrany proti domácímu násilí. *Rodinné listy*. 2017, roč. 6, č. 6, s.12-13.

¹³⁰ MÜLLER, Jan. Rodina a domácí násilí (4): Předběžné opatření soudu ve věci ochrany proti domácímu násilí. *Rodinné listy*. 2017, roč. 6, č. 6, s.13.

¹³¹ MÜLLER, Jan. Rodina a domácí násilí (4): Předběžné opatření soudu ve věci ochrany proti domácímu násilí. *Rodinné listy*. 2017, roč. 6, č. 6, s.13.

- c) Pobytové služby – jde o služby, které jsou spojené s ubytováním v zařízeních sociálních služeb (může jít o azylové domy, domy na půli cesty, zařízení pro krizovou pomoc). Tyto služby zahrnují i poskytnutí stravy, popř. pomoc při jejím zajištění.

V službách intervenčních center jsou obsaženy činnosti sociálně terapeutické, pomoc při uplatňování práv, oprávněných zájmů i pomoc při obstarávání osobních záležitostí. Služby intervenčních center jsou, až na některé výjimky, poskytovány bezplatně.¹³²

Při řešení případů domácího násilí působí intervenční centrum jako koordinátor vzájemné spolupráce a informovanosti mezi intervenčními centry, útvary Policie ČR, obecní policie, orgány sociálně-právní ochrany dětí aj. Uzavření smlouvy mezi ohroženou osobou a intervenčním centrem je postačující ústní formou, ledaže jedna ze smluvních stran navrhne uzavření písemné formy. V zákoně o sociálních službách je také stanoven rozsah povinnosti mlčenlivosti pracovníků intervenčních center včetně okolností, za kterých dané informace mohou sdílet (stanoví-li tak zákon či jsou-li povinnosti mlčenlivosti zproštěny osobou, k jejíž ochraně tato povinnost mlčenlivosti slouží¹³³).¹³⁴

¹³² Zákon č. 208/2006 Sb., zákon o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů

¹³³ Zákon č. 208/2006 Sb., zákon o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů

¹³⁴ MÜLLER, Jan. Rodina a domácí násilí (4): Předběžné opatření soudu ve věci ochrany proti domácímu násilí. *Rodinné listy*. 2017, roč. 6, č. 6, s.13.

5. Ochrana před domácím násilím dle trestního práva

Na začátek považuji za podstatné poznamenat, že pojem domácího násilí v trestním zákoníku ani v trestním řádu nikde nenalezneme. Je důležité si uvědomit, že z pohledu trestního zákoníku se tento pojem může skrývat pod množstvím trestných činů, když rozhodujícím pro určení, o který z těchto trestných činů půjde, je jednak, jak závažnou újmu pachatel své oběti způsobí, a dále zda je tu jistý speciální vztah mezi pachatelem a obětí.

Trestným činem, jehož skutková podstata v zásadě (nejblíže) odpovídá domácímu násilí, je trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí. Dalším trestným činem, který má blízký vztah s domácím násilím je trestný čin týrání svěřené osoby, který je z povahy věci speciální vůči TČ týrání osoby žijící ve společném obydlí a pod kterým si v praxi představíme hlavně případy domácího násilí páchaného na dětech. Mimo tyto má k problematice domácího násilí blízko také TČ nebezpečného pronásledování, (lidově) známý jako stalking.

Samozřejmě, že kromě výše zmíněných trestných činů lze případy domácího násilí stíhat i jako jiné trestné činy (např. TČ proti zdraví či TČ proti lidské důstojnosti v sexuální oblasti), ale výše uvedené TČ (jejich skutkové podstaty) mají jisté přednostní postavení, neboť mají s domácím násilím bezprostřední vazbu.

Toto přednostní postavení se v praxi projevuje tak, že když bude naplněna skutková podstata TČ týrání osoby žijící ve společném obydlí či týrání svěřené osoby, tak se bude daný skutek stíhat jako jeden z těchto TČ a nikoli jako TČ ublížení na zdraví, neboť ublížení na zdraví je v těchto speciálních TČ již obsaženo. Avšak když dojde v důsledku týrání k těžké újmě na zdraví nebo v nejhorších případech i k smrti, tak bude daný skutek posuzován jako jednočinných souběh dvou daných TČ.¹³⁵

V této práci se s ohledem na omezený prostor, který na problematiku domácího násilí v trestním právu mám, hodlám zabývat několika okruhy či instituty, které mi přijdou zásadní pro otázku (účinné) ochrany před domácím násilím.

5.1 TČ týrání osoby žijící ve společném obydlí

Domácímu násilí odpovídá v trestním zákoníku nejlépe trestný čin týrání osoby žijící ve společném obydlí upravený v ustanovení § 199 trestního zákoníku. Základní skutková

¹³⁵ JELÍNEK, Jiří. In JELÍNEK, Jiří a kol (ed). *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 7. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 303-305.

podstata tohoto TČ je vymezena jako týrání osoby blízké či jiné osoby žijící ve společném obydlí. O tento TČ tedy půjde nejen v případě, že je týraným osoba blízká, ale i tehdy když jím bude jakákoli jiná osoba, která žije s tyranem ve společném obydlí.¹³⁶ Existence společného obydlí je tedy jedním z jeho základních znaků, důležitá je přitom fakticita soužití, ať už bytu, domu či jiných prostor k bydlení, nikoli zda se jedná o společnou domácnost, jinými slovy důvod reálného soužití je pro naplnění tohoto znaku irelevantní.¹³⁷ Toto společné obydlí je zde však uvedeno z důvodu stanovení vztahu mezi pachatelem a jeho obětí, nikoli jako určení místa, kde se musí trestná činnost odehrávat, aby ji bylo možno trestat dle této skutkové podstaty (jako tento TČ).¹³⁸

Samotný pojem týrání je vymezován konstantní judikaturou tak, že týráním rozumíme působení nejen fyzických útrap, ale i útrap psychických.¹³⁹ Abychom mohli určité jednání označit za týrání, tak je kromě špatného nakládání pachatele se svou obětí zapotřebí naplnit podmínku jisté dlouhodobosti takového jednání a podmínku toho, že takové jednání musí dosahovat jisté intenzity, a to sice takové, že musí být způsobilé vyvolat u oběti pocit těžkého příkoří nebo psychické či fyzické útrapy. Takové zacházení s obětí se také vyznačuje vyšším stupněm hrubosti a bezcitnosti. K potřebě dlouhodobosti takového jednání je zapotřebí říci, že nemusí jít o jednání soustavné.¹⁴⁰

Za jednání popsané v základní skutkové podstatě bude pachatel potrestán odnětím svobody na 6 měsíců až 4 roky. Jsou zde ovšem okolnosti, které podmiňují použití vyšší trestní sazby, kdy za kvalifikované skutkové podstaty hrozí 2 až 8 let nebo 5 až 12 let dle konkrétních přitěžujících okolností. Takovými okolnostmi jsou

- a) Spáchání takového činu zvláště surovým nebo trýznivým způsobem
- b) Způsobení takovým činem těžkou újmu na zdraví
- c) Spáchání takového činu nejméně na dvou osobách
- d) Páchání takového činu po delší dobu¹⁴¹

Za takovou delší dobu obecně považujeme dobu několika měsíců, ovšem vždy se posoudí podle okolností konkrétního případu. Pro určení toho, zda pachatel pokračoval

¹³⁶ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

¹³⁷ JELÍNEK, Jiří. In JELÍNEK, Jiří a kol (ed). *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 7. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 305.

¹³⁸ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka a kol. *Právo proti domácímu násilí*. Skripta. Praha: C.H.Beck, 2011, s. 92.

¹³⁹ JELÍNEK, Jiří. In JELÍNEK, Jiří a kol (ed). *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 7. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 305.

¹⁴⁰ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. ledna 2016, sp. zn. 7 Tdo 1598/2015

¹⁴¹ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

v takovém jednání po delší dobu je totiž určující nejen celková doba týrání, jelikož je zapotřebí přihlídnout také ke konkrétnímu způsobu provedení činu, intenzitě týrání, jeho četnosti atd.¹⁴²

Okolnostmi zvláště přitěžujícími jsou jednak pokud pachatel takovým jednáním způsobí těžkou újmu na zdraví nejméně dvou osob nebo pokud takovým jednáním způsobí smrt.¹⁴³

5.2 TČ Týrání svěřené osoby

Základní skutkovou podstatou tohoto TČ je týrání osoby, která je v péči nebo výchově pachatele. Ochrana dle této skutkové podstaty se poskytuje nejen nezletilým dětem, ale i osobám dospělým, které jsou z určitého důvodu odkázány na péči jiných. Důvodem může být například nemoc, stáří, invalidita, mentální retardace. K naplnění zákonných znaků tohoto přečinu je důležitá existence vztahu péče či výchovy mezi pachatelem a jeho obětí. Na základě čeho (zákona, soudního rozhodnutí, smlouvy atd.) jsou tyto osoby v péči či výchově jiných, není důležité.¹⁴⁴ Takový vztah péče může vzniknout i jen fakticky, konkludentně.¹⁴⁵ Jelikož v případech dle této skutkové podstaty má pachatel vůči své oběti povinnost péče, tak k týrání stačí opomenutí této péče, pokud se svěřená osoba nebyla schopna o sebe sama postarat vzhledem ke svému věku (např. neposkytování nutné stravy apod.).¹⁴⁶

Trestní sazba je v případě základní skutkové podstaty 1 až 5 let. Okolnosti podmiňující použití vyšší trestní sazby a rovněž hranice trestní sazby jsou stejné jako u TČ týrání osoby žijící ve společném obydlí.¹⁴⁷

5.3 TČ nebezpečného pronásledování

V případě tohoto TČ se nejedná o domácí násilí, nýbrž o tzv. stalking, který toho ovšem má s domácím násilím mnoho společného. Základní skutková podstata tohoto TČ zní na dlouhodobé pronásledování, které může vypadat tak, že někdo

- a) *Vyhrožuje ublížením na zdraví nebo jinou újmu poškozenému nebo jeho osobám blízkým*

¹⁴² Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 27. ledna 2016, sp. zn. 7 Tdo 1598/2015

¹⁴³ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

¹⁴⁴ JELÍNEK, Jiří. In JELÍNEK, Jiří a kol (ed). *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 7. vydání. Praha: Leges, 2017, s. 303.

¹⁴⁵ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. listopadu 2016, sp. zn. 8 Tdo 1561/2016

¹⁴⁶ Usnesení Nejvyššího soudu ze dne 30. května 2018, SP. zn. 6 Tdo 659/2018

¹⁴⁷ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

- b) *Vyhledává osobní blízkost poškozeného nebo jej sleduje*
- c) *Vytrvale poškozeného kontaktuje prostřednictvím prostředků elektronických komunikací, písemně nebo jinak*
- d) *Omezuje poškozeného v jeho obvyklém způsobu života, nebo*
- e) *Zneužije osobních údajů poškozeného za účelem získání osobního nebo jiného kontaktu*

Podmínka, která musí být splněna kumulativně s jednou z výše zmíněných možností nebezpečného pronásledování, zní: dané jednání je způsobilé vzbudit v poškozeném důvodnou obavu o svůj život nebo život či zdraví osob jemu blízkých.¹⁴⁸

To, zda je dané pronásledování způsobilé vzbudit v poškozeném důvodnou obavu se musí posuzovat vždy u každého případu zvlášť, s přihlédnutím ke všem okolnostem.¹⁴⁹

Na rozdíl od TČ dle §199 nebo §198 může být subjektem tohoto TČ kdokoli. Trestní sazba je u základní skutkové podstaty až 1 rok nebo zákaz činnosti. V případě kvalifikovaných skutkových podstat pak činí 6 měsíců až 3 roky. Okolnostmi podmiňujícími zvýšení trestní sazby jsou

- a) *Spáchání takového činu vůči dítěti nebo těhotné ženě*
- b) *Spáchání takového činu se zbraní, nebo*
- c) *Spáchání takového činu nejméně se dvěma osobami*¹⁵⁰

5.4 Institut trestního stíhání se souhlasem poškozeného

S ohledem na to, že domácí násilí se zpravidla vyskytuje mezi manžely, partnery, či jinými rodinnými příslušníky, se bude v oblasti trestního práva nejčastěji jednat o trestné činy, které lze stíhat (resp. pokračovat v již započatém stíhání) pouze se souhlasem poškozeného. Souhlasu k zahájení trestního stíhání je u TČ taxativně vyjmenovaných v ustanovení §163 odst. 1 TŘ zapotřebí tehdy, když je obviněný ve vztahu k poškozenému osobou, vůči níž by měl poškozený jako svědek právo odepřít výpověď¹⁵¹; a specificky co se týče trestného činu znásilnění podle 185 odst. 1,2 TZ musí jít o osobu obviněného, který je nebo v době spáchání

¹⁴⁸ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

¹⁴⁹ KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka a kol. *Právo proti domácímu násilí*. Skripta. Praha: C.H.Beck, 2011, s. 95.

¹⁵⁰ Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

¹⁵¹ §100 odst. 2 TŘ: *Svědék je oprávněn odepřít vypovídat, jestliže by výpovědí způsobil nebezpečí trestního stíhání sobě, svému příbuznému v pokolení přímém, svému sourozenci, osvojiteli, osvojenci, manželu, partneru nebo druhu anebo jiným osobám v poměru rodinném nebo obdobném, jejichž újmu by právem pocítoval jako újmu vlastní.*

činu byl ve vztahu k poškozenému manželem, partnerem nebo druhem. Je-li poškozených jedním skutkem několik, postačí souhlas i jen jednoho z nich.¹⁵²

Tento institut byl zaveden novelou trestního řádu v roce 1990 a v průběhu let byl dále upravován dalšími novelami. Těmito novelami byl rozšiřován jak okruh trestných činů, k jejichž stíhání je zapotřebí souhlasu poškozeného, tak okruh osob, které jakožto osoby poškozené mohou dát k trestnímu stíhání souhlas¹⁵³. Zásadní pro problematiku této práce je pak novela z roku 2001, kterou bylo do trestního řádu přidáno ustanovení §163a TR, ve kterém jsou ustanoveny podmínky, při jejichž splnění se institut trestního stíhání se souhlasem poškozeného neuplatní.¹⁵⁴

Tato ustanovení se budou plně uplatňovat i v řízení v trestních věcech mladistvých, neboť v zákoně o soudnictví ve věcech mládeže není obsažena žádná speciální úprava tohoto institutu. Ovšem v řízení proti právnickým osobám se z povahy věci tato ustanovení aplikovat nebudou.¹⁵⁵

Ustanovení § 163 TR představuje zásadní výjimku ze zásady legality a oficiality, neboť místo aby mohl státní zástupce okamžitě stíhat obviněného a orgány činné v trestním řízení mohly co nejrychleji projednávat trestní věci, musí čekat, zda jim bude poškozenou osobou udělen souhlas ke stíhání obviněného. U stanovených trestných činů se tedy dává přednost zájmu poškozeného chránit se před sekundárním postižením (nikoli trestního, ale faktického rázu), které by mohl utrpět v důsledku potrestání (popř. už jen trestního stíhání) obviněného před zájmem státu/společnosti na důsledném trestání pachatelů trestných činů.¹⁵⁶

Souhlas s trestním stíháním (písemně či ústně do protokolu) může dát poškozený okamžitě na výzvu orgánu činného v trestním řízení, popř. do přiměřené lhůty stanovené tímto orgánem, v maximální délce 30 dnů. Pokud tato lhůta marně uplyne, tak souhlas s trestním stíháním již nelze dát (o čemž musí být poškozený písemně poučen). Nicméně poskytnutý souhlas může vzít poškozený kdykoli zpět. Toto dispoziční právo poškozeného se vztahuje na celé trestní řízení včetně odvolacího řízení, což znamená, že poškozený může

¹⁵²Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů

¹⁵³ LÁTAL, Jaroslav. *Poškozený v trestním řízení a rozhodování o náhradě škody v adhezním řízení*. Praha: Distribuce SEVT, a.s., 1994, s. 21.

¹⁵⁴ MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL, Vladimír, ŠÁMAL, Petr a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C.H.Beck, 2007. s. 272.

¹⁵⁵ ŠÁMAL, Pavel, RŮŽIČKA, Miroslav. In ŠÁMAL, Pavel a kol (ed). *Trestní řád II. §157 až 314s. Komentář*. 7. vydání. Praha: C.H.Beck, 2013, s. 2116.

¹⁵⁶ MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL, Vladimír, ŠÁMAL, Petr a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C.H.Beck, 2007. s. 272.

souhlas s trestním stíháním může vzít poškozený zpět, a to až do okamžiku, než se odvolací soud odebere k závěrečné poradě. Oproti tomu, jakmile poškozený odmítne souhlas udělit nebo jej vezme zpět, tak už nemá možnost souhlas znovu poskytnout. Pokud byl souhlas s trestním stíháním odepřen nebo vzat zpět, trestní stíhání je nepřipustné.¹⁵⁷

Souhlas s trestním stíháním se vždy vztahuje na konkrétní trestný čin, nikoli na skutek. Je tedy zřejmé, že ke zjištění, zda se skutečně jedná o trestný čin taxativně vyjmenovaný, je zapotřebí správného hmotněprávního posouzení daného skutku. Jestliže následně dojde ke změně právní kvalifikace skutku z TČ, ohledně něhož lze zahájit trestní stíhání bez souhlasu poškozeného na TČ taxativně vyjmenovaný, tak je zapotřebí okamžitě tento souhlas získat; jestliže se mění právní kvalifikace z TČ taxativně vyjmenovaného na TČ, pro který lze trestní stíhání zahájit bez souhlasu poškozeného, tak se zahájí trestní stíhání, resp. se v již zahájeném trestním stíhání pokračuje, a to bez ohledu na to, zda byl předtím odepřen nebo vzat zpět souhlas pro jiný trestný čin.¹⁵⁸

Přestože zákon neodpovídá na otázku, jak postupovat v případě jednočinného souběhu několika TČ, když souhlasu k trestnímu stíhání bude zapotřebí jen u jednoho či jen u některých z nich, dle Jelínka by mělo být u TČ, který není jmenován v §163, vedeno trestní stíhání z úřední povinnosti. V odůvodnění rozhodnutí o takovém TČ by pak mělo být uvedeno, z jakého důvodu není daný skutek stíhán i jako TČ, který je mezi TČ vyjmenovanými v §163 a ohledně kterého by se jinak trestní stíhání rovněž vedlo.¹⁵⁹

Jak již bylo řečeno výše, ustanovení § 163a bylo do trestního řádu zavedeno novelou z roku 2001 (zákonem č. 265/2001 Sb.). Toto ustanovení se (v prvním odstavci) věnuje tomu, v kterých případech není zapotřebí souhlasu poškozeného s trestním stíháním. Je tomu tak pokud:

- a) Byla takovým činem způsobena smrt
- b) Poškozený není schopen dát souhlas pro duševní chorobu nebo poruchu, pro kterou byla jeho svéprávnost omezena
- c) Poškozeným je osoba mladší 15 let

¹⁵⁷Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů

¹⁵⁸ STŘÍŽ, Igor. In DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav a kol (ed). *Trestní řád. Komentář. I. Díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s. 2017, s. 1244.

¹⁵⁹ JELÍNEK, Jiří. In JELÍNEK, Jiří a kol (ed). *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou. 7.* vydání. Praha: Leges, 2017, s. 901.

d) Z okolností je zřejmé, že souhlas nebyl dán nebo byl vzat zpět v tísní vyvolané výhružkami, nátlakem, závislostí nebo podřízeností.¹⁶⁰

Tvrzení, že poškozený není schopen dát souhlas pro duševní chorobu nebo poruchu, pro kterou byla jeho svéprávnost omezena, je možné jen tehdy, pokud rozhodnutím soudu byla omezena způsobilost poškozeného k právním úkonům.¹⁶¹ Pokud se jedná o podmínku, že poškozeným je osoba mladší 15 let, tak tato musí být naplněna k okamžiku zahájení trestního stíhání. Pokud poškozený v průběhu trestního stíhání dovršil 15 let věku, pak je nutné postupovat dle obecné úpravy a získat jeho souhlas s trestním stíháním zpravidla skrze jeho zákonného zástupce.¹⁶²

K podmínce dle písm. d) – pod formulací, že z okolností je zřejmé si představíme skutková zjištění získaná většinou v rámci postupu před zahájením trestního stíhání – tedy výsledky prověřování dokumentované na základě vysvětlení a listinných důkazů, výjimečně i svědeckými výpověďmi.¹⁶³ Tísní zde rozumíme „*byť přechodný stav, vyvolaný výhružkami, které vedou k omezení volnosti rozhodování, kdy se utiskovaná osoba ocitá v těžkostech a nesnázích, které ovlivňují její rozhodování o souhlasu s trestním stíháním*“¹⁶⁴. „*Závislost předpokládá stav, kdy poškozená osoba je v určitém směru odkázána na osobu vyvolávající v ní tíseň, a tím je omezena svoboda jejího rozhodování o souhlasu s trestním stíháním. Může jít o závislost psychickou, ale i majetkovou, závislost zaměstnance na zaměstnavateli apod.*“¹⁶⁵ „*Podřízeností se bude rozumět zejména vztah pracovněprávní nebo služební nadřízenosti a podřízenosti.*“¹⁶⁶

5.5 Předběžná opatření dle trestního řádu

¹⁶⁰ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů

¹⁶¹ STRÍŽ, Igor. In DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav a kol (ed). *Trestní řád. Komentář. I. Díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s. 2017, s. 1248.

¹⁶² ŠÁMAL, Pavel, RŮŽIČKA, Miroslav. In ŠÁMAL, Pavel a kol (ed). *Trestní řád II. §157 až 314s. Komentář.* 7. vydání. Praha: C.H.Beck, 2013, s. 2124-2125.

¹⁶³ ŠÁMAL, Pavel, RŮŽIČKA, Miroslav. In ŠÁMAL, Pavel a kol (ed). *Trestní řád II. §157 až 314s. Komentář.* 7. vydání. Praha: C.H.Beck, 2013, s. 2125.

¹⁶⁴ STRÍŽ, Igor. In DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav a kol (ed). *Trestní řád. Komentář. I. Díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s. 2017, s. 1248.

¹⁶⁵ ŠÁMAL, Pavel, RŮŽIČKA, Miroslav. In ŠÁMAL, Pavel a kol (ed). *Trestní řád II. §157 až 314s. Komentář.* 7. vydání. Praha: C.H.Beck, 2013, s. 2125.

¹⁶⁶ STRÍŽ, Igor. In DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav a kol (ed). *Trestní řád. Komentář. I. Díl.* Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s. 2017, s. 1248.

Institut předběžných opatření byl do trestního řádu zaveden novelou trestního řádu, která byla provedena zákonem č. 45/2013 Sb., o obětech trestných činů, který nabyl účinnosti k 1.8.2013 a jde tak tedy o poměrně nový institut v oblasti trestního práva.¹⁶⁷

Tento institut má chránit poškozeného a osoby mu blízké, zabránit obviněnému v páchání trestné činnosti a zajistit účinnost provedení trestního řízení. Obzvláště předběžná opatření v případech domácího násilí či nebezpečného pronásledování jsou efektivním nástrojem k zabránění v pokračování nebo opakování trestné činnosti.¹⁶⁸

Zavedením tohoto institutu byl mimo jiné rozšířen rejstřík opatření, která lze použít v určitých případech namísto vazby¹⁶⁹. Jako taková náhrada za vazbu mohou být předběžná opatření uložena v případech, kdy budou splněny podmínky pro nařízení (tzv.) předstízně vazby, s výjimkou podmínky výše horní hranice trestní sazby¹⁷⁰ a zároveň kdy uložení předběžného opatření bude představovat dostatečnou záruku ochrany zájmů poškozeného a společnosti jako celku.¹⁷¹

Ústavní soud se již dříve vyjádřil v tom smyslu, že předběžné opatření dle § 400 a násl. ZŘS, a předběžná opatření podle § 88b a násl. TŘ mají shodný účel spočívající v poskytnutí včasné a prozatímní ochrany života, zdraví, svobody i důstojnosti dotčené osobě a jejím blízkým proti nežádoucímu chování odpůrce (obviněného) s nimi žijícího ve společném obydlí. Zároveň ale Ústavní soud upozorňuje, že pokud návrh podává státní zástupce a byly splněny zákonné podmínky pro podání návrhu na nařízení předběžného opatření dle § 88b TŘ, „*má tak činit podle TŘ, a nikoliv podle ZŘS, a to především z důvodu ucelenosti již probíhajícího trestního řízení a také jeho speciality, včetně použitých nástrojů trestněprávní regulace a vymezení působnosti orgánů činných v trestním řízení*“. To ovšem neznamená, že by v takové situaci nemohl podat jiný navrhovatel než státní zástupce návrh na nařízení předběžného opatření dle §400 a násl. ZŘS, „*neboť v opačném případě by bylo dotčenému jednotlivci buď zcela znemožněno domáhat se včasné ochrany svých (či blízkých osob) základních práv a svobod ohrožených jednáním odpůrce, anebo by byla tato možnost výrazně*

¹⁶⁷ JELÍNEK, Jiří. In JELÍNEK, Jiří a kol (ed). *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 7. vydání. Praha: Leges, 2017. s. 774.

¹⁶⁸ ŽDÁRSKÝ, Zbyněk. In DRAŠTÍK, Antonín, FENYKL, Jaroslav a kol (ed). *Trestní řád. Komentář*. I. Díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, s.820.

¹⁶⁹ Ostatními jsou záruka, slib, dohled probačního úředníka a peněžitá záruka

¹⁷⁰ Na rozdíl od vazby, která je obecně přípustná pouze u úmyslných trestných činů s horní hranicí více než 2 roky a nedbalostních trestných činů s horní hranicí více než 3 roky.

¹⁷¹ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 7. vydání. Praha: Leges, 2017. s. 774-775.

*oslabena, jelikož by se stala podmíněnou v důsledku nezbytné aktivní činnosti státního zastupitelství*¹⁷².

Na rozdíl od předběžných opatření dle ZŘS lze předběžná opatření dle TŘ uložit pouze z moci úřední. Oběť domácího násilí tedy nemá možnost uložení předběžného opatření iniciovat přímo návrhem, nicméně jakožto oběť, poškozený či jiná osoba může podat podnět k jeho uložení příslušnému orgánu.¹⁷³ Na rozdíl do předběžného opatření dle §400 a násl. ZŘS může předběžné opatření dle TŘ nařídit za jistých podmínek kromě soudu i státní zástupce. Konkrétně tak může učinit v přípravném řízení, a to ohledně těch opatření, která neznamenají výrazný zásah do osobní svobody obviněného. V ostatních případech rozhoduje o uložení předběžného opatření soud, resp. v přípravném řízení soudce na návrh státního zástupce.¹⁷⁴

Předběžná opatření jsou v trestním řádu obecně upravena v ustanovení §88b, ve kterém jsou v zásadě vyjmenovány podmínky, za nichž může být předběžné opatření uloženo. Primární podmínkou je, že předběžné opatření lze uložit pouze obviněnému, což znamená že již musí být zahájeno trestní stíhání. Dalšími podmínkami k uložení předběžného opatření jsou:

- 1) *„Dosud zjištěné skutečnosti nasvědčují tomu, že skutek, pro který bylo zahájeno trestní stíhání, byl spáchán, má všechny znaky TČ a že jej spáchal obviněný (důvodnost trestního stíhání),*
- 2) *existuje důvodná obava, že obviněný bude opakovat trestnou činnost, pro kterou je stíhán, anebo dokoná trestný čin, o který se pokusil nebo který připravoval nebo kterým hrozil,*
- 3) *uložení opatření vyžaduje potřeba ochrany zájmů (zejména života, zdraví, svobody a lidské důstojnosti) poškozeného, který je fyzickou osobou, osob mu blízkých nebo ochrany zájmů společnosti, a*
- 4) *účelu předběžného opatření nelze dosáhnout jinak.*¹⁷⁵

¹⁷² Usnesení Ústavního soudu ze dne 16. prosince 2014, sp. zn. II. ÚS 3512/14, čl. 22

¹⁷³ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 7. vydání. Praha: Leges, 2017. s. 775.

¹⁷⁴ ŽDÁRSKÝ, Zbyněk. In DRAŠTÍK, Antonín, FENYKL, Jaroslav a kol (ed). *Trestní řád. Komentář*. I. Díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, s.820.

¹⁷⁵ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 7. vydání. Praha: Leges, 2017. s. 775.

Druhy předběžných opatření jsou vyjmenovány v ustanovení §88c TŘ, a každému druhu předběžného opatření je věnován jeden z následujících paragrafů. V této práci se budu věnovat jen těm z nich, u kterých spatřuji možnost jejich použití jakožto ochrany proti domácímu násilí.

5.5.1 Předběžné opatření zákazu styku s určitými osobami

Předběžné opatření zákazu styku s určitými osobami dle trestního řádu, které je upraveno v ustanovení § 88d TŘ, spočívá v „nepřípustnosti jakéhokoli kontaktování nebo vyhledávání poškozeného, osob mu blízkých nebo jiných osob, zejména svědků, a to i prostřednictvím sítě elektronických komunikací nebo jiných obdobných prostředků“.¹⁷⁶

V druhém odstavci tohoto ustanovení je stanoveno, že pokud existují důležité důvody, tak státní zástupce či soud povolí setkání obviněného s poškozeným, osobou mu blízkou či jinou osobou, a také jak takové setkání bude probíhat. Daného setkání musí být vždy přítomen orgán činný v trestním řízení, který v té době řízení vede, popř. probační úředník z pověření tohoto orgánu (činného v trestním řízení).¹⁷⁷ O takovém setkání se učiní záznam do spisu. Pokud jde o setkání obviněného rodiče s dítětem, tak se vždy účastní i orgán sociálně-právní ochrany dětí.¹⁷⁸

Pokud v rámci setkání obviněný způsobí, že poškozený, osoba mu blízká či jiná osoba začne pociťovat důvodnou obavu, že obviněný zopakuje trestnou činnost, za niž je stíhán, dokoná trestný čin, který se již pokusil spáchat nebo spáchá trestný čin, který se spáchat připravoval nebo který hrozil spáchat, setkání bude bez prodlení ukončeno. Stejně bude postupováno v případě, že se v průběhu setkání objeví jiné okolnosti, které brání v jeho pokračování a také v případě, že se obviněný pokusí ovlivnit jejich výpověď.¹⁷⁹

Dle důvodové zprávy k návrhu zákona o obětech trestných činů má mít při prevenci domácího násilí konkrétně toto předběžné opatření zásadní roli. To ovšem neznamená, že je toto PO využitelné jen v případech domácího násilí, neboť se hodí například i pro ochranu svědků.¹⁸⁰

5.5.2 Předběžné opatření zákazu vstupu do obydlí

Toto předběžné opatření je zakotveno v § 88e TŘ a je vymezeno nepřípustností vstupu obviněného do společného obydlí, (které obývá s poškozeným) a jeho bezprostředního okolí, a nepřípustností zdržovat se v takovém obydlí. Nezbytnou součástí rozhodnutí o zákazu

¹⁷⁶ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů

¹⁷⁷ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů

¹⁷⁸ ŽDÁRSKÝ, Zbyněk. In DRAŠTÍK, Antonín, FENYKL, Jaroslav a kol (ed). *Trestní řád. Komentář*. I. Díl. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s., 2017, s.828.

¹⁷⁹ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů

¹⁸⁰ RŮŽIČKA, Miroslav. In ŠÁMAL, Pavel a kol. (ed). *Trestní řád I. §1 až 156. Komentář*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, s. 1249-1250.

vstupu do obydlí je kromě jména a příjmení obviněného také přesné označení obydlí a vymezení jeho bezprostředního okolí. Takové rozhodnutí musí také obsahovat poučení o právech a povinnostech obviněného, zvláště poučení o následcích nesplnění povinnosti opustit neprodleně po oznámení (tohoto) rozhodnutí obydlí a jeho bezprostřední okolí, jak je vymezeno v usnesení a zdržet se vstupu do těchto prostor.¹⁸¹

Pokud bylo obviněný vykázán ze společného obydlí dle zákona o Policii ČR, tak musí být v rozhodnutí o zákazu vstupu do obydlí uvedeno, že toto rozhodnutí počíná běžet až dnem následujícím po dni, kdy skončí výkon tohoto vykázání. Obviněný má právo vzít si po oznámení rozhodnutí o zákazu vstupu do obydlí věci sloužící jeho osobní potřebě, osobní cennosti a osobní doklady, a to před opuštěním obydlí – tedy v průběhu trvání zákazu vstupu do obydlí by obviněný neměl mít možnost přijít si pro své věci. Avšak je tu výjimka, kdy z důležitých důvodů je možné obviněnému umožnit vzít si v tuto dobu ze společného obydlí věci, jež jsou pro něj nezbytné pro podnikání či pro výkon povolání. V takovém případě se využije obdobně ustanovení §88d odst.2 TZ o přítomnosti orgánu činného v trestním řízení.¹⁸²

5.5.3 Rozhodnutí o předběžném opatření

Rozhodování o předběžných opatřeních je v trestním řádu upraveno obecně ve vztahu ke všem předběžným opatřením v ustanovení §88m. Základní pravidlo zní, že rozhodnutí nesmí stát pouze na domněnkách a hypotetických soudech, nýbrž musí být podloženo konkrétními skutkovými okolnostmi¹⁸³. O uložení obou zmiňovaných předběžných opatření rozhoduje předseda senátu, ovšem v přípravném řízení se to liší, jelikož o uložení předběžného opatření zákazu styku s určitými osobami rozhoduje v přípravném řízení státní zástupce, kdežto o uložení předběžného opatření zákazu vstupu do obydlí rozhoduje v přípravném řízení na návrh státního zástupce soudce. Stejný orgán, který rozhodl o uložení předběžného opatření pak rozhoduje také o povolení setkání s poškozeným nebo jinou osobou a rovněž o případném zrušení či změně daného opatření¹⁸⁴.

V pátém odstavci tohoto ustanovení je upravena specifická situace zákazu styku s určitými osobami, zde konkrétně zákazu styku obviněného rodiče s dítětem, kdy v takové situaci je zapotřebí neprodleně vyrozumět orgán sociálně-právní ochrany dětí. Ten je

¹⁸¹ Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů

¹⁸² Zákon č. 141/1961 Sb., o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů

¹⁸³ JELÍNEK, Jirí a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 7. vydání. Praha: Leges, 2017. s. 780.

¹⁸⁴ GRÍVNA, Tomáš, MANDÁK, Václav. In FENYK, Jaroslav a kol (ed). *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2019. s. 338-339.

zapotřebí vyrozumět i v případě, že se rozhodnutím povolí setkání obviněného rodiče s dítětem, a to za tím účelem, aby se tento mohl daného setkání účastnit. V odstavci šestém je pak stanoveno, že orgán činný v trestním řízení přihlédne při ukládání předběžných opatření k opatřením, která již byla obviněnému uložena i podle jiného právního předpisu (např. předběžné opatření dle ustanovení §400 a násl. zákona o zvláštních řízeních soudních).

O předběžném opatření rozhodují orgány činné v trestním řízení z úřední povinnosti, kdy poškozený má pouze možnost dát příslušnému úřadu podnět k uložení určitého předběžného opatření. Na rozdíl od předběžného opatření dle ZŘS, kde je soudu stanovena lhůta k rozhodnutí, a to poměrně krátká lhůta 48 hodin, orgán činný v trestním řízení je pouze povinen postupovat v souladu se zásadou rychlosti řízení, tedy rozhodnout co nejrychleji, bez zbytečných průtahů, v časově únosných mezích, tak aby nebyl zmařen smysl předběžných opatření.¹⁸⁵

5.5.4 Trvání předběžného opatření

Co se týče doby trvání předběžného opatření, pak platí, že toto trvá, dokud to vyžaduje jeho účel, nejdéle však do právní moci rozsudku nebo jiného rozhodnutí, jímž řízení končí (toto je dáno i samotnou povahou předběžných opatření, kdy tato mají sloužit pouze k dočasné úpravě poměrů mezi obviněným a poškozeným – obětí trestného činu). Pokud se ukáže, že výkon daného předběžného opatření je nemožný nebo že jeho splnění nelze na obviněném spravedlivě požadovat nebo dané opatření není nezbytně nutné v původním rozsahu, příslušný orgán rozhodne o jeho zrušení či změně anebo o uložení jiného předběžného opatření, jestliže je to nezbytné a jsou pro to splněny zákonné podmínky.¹⁸⁶

V trestním řádu je též zakotveno právo obviněného žádat kdykoli o zrušení předběžného opatření. O takové žádosti musí příslušný orgán rozhodnout bez zbytečného odkladu. Jestliže byla žádost zamítnuta, pak může obviněný takovou žádost opakovat až po uplynutí tří měsíců od právní moci rozhodnutí, ledaže v ní uvede nové důvody. Pokud obviněný neplní podmínky uloženého předběžného opatření, přestože je zde stále důvod pro uložení takového opatření, příslušný orgán činný v trestním řízení může rozhodnout buď o

¹⁸⁵ JELÍNEK, Jiří a kol. *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 7. vydání. Praha: Leges, 2017. s. 780.

¹⁸⁶ GRÍVNA, Tomáš, MANDÁK, Václav. In FENYK, Jaroslav a kol (ed). *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2019. s. 339.

uložení pořádkové pokuty podle §66, o uložení jiného druhu předběžného opatření, nebo o vzetí obviněného do vazby za splnění dalších podmínek stanovených trestním řádem.¹⁸⁷

¹⁸⁷Tamtéž, s. 340.

Závěr

Za cíl této práce jsem si na začátku stanovila analyzovat prostředky ochrany před domácím násilím, které poskytují různá právní odvětví a posoudit, na kolik se mi jeví být praktické a skutečně účinné v boji proti domácímu násilí. Musím říci, i přesto že je ochrana proti domácímu násilí v našem právním řádu upravena dosti roztříštěně, shledávám jednotlivé instituty (ochrany proti domácímu násilí) zakotvené v různých právních odvětvích dostatečně funkčními. Obzvláště pozitivně hodnotím institut předběžného opatření dle zákona o zvláštních řízeních soudních. Výhodu spatřuji hlavně v jeho rychlosti, která je zajištěna hlavně skutečností, že soud má k rozhodnutí o předběžném opatření stanovenou lhůtu 48 hodin, kdy možnosti rozhodnout takto rychle napomáhá také fakt, že v daném řízení neprobíhá klasické dokazování, neboť navrhovatel má povinnost tvrzené skutečnosti pouze osvědčit; a podpůrně i tím, že rozhodnutí o vydání předběžného opatření je vykonatelné vydáním (nečeká se tedy na jeho doručení či vyhlášení).

Vhodným se mi také jeví, že navrhovatelem v tomto řízení nemusí být pouze osoba domácímu násilím ohrožená, nýbrž i (rozvedený) manžel, pokud je násilníkem druhý (rozvedený) manžel a ohroženou osobou je 3. osoba žijící ve společné domácnosti, či (rozvedený) manžel, pokud je násilníkem 3. osoba žijící ve společné domácnosti (i když na tuto možnost se názory akademické obce liší). Navrhovatelem může ovšem být i nezletilé dítě nebo osoba nesvéprávná za něž ovšem návrh podává v případě nezletilých dětí zákonný zástupce, OSPOD, popř. advokát na základě plné moci a v případě osoby nesvéprávné její opatrovník nebo obecní úřad obce s rozšířenou působností. Ve spojení s tím rovněž chválím zákonodárce za to, že se rozhodli uzákonit plnou procesní způsobilost nezletilému staršímu 16 let pro toto řízení. V neposlední řadě může takový návrh podat i státní zastupitelství. Myslím si, že toto širší pojetí navrhovatelů je potřebné k umožnění poskytnutí pomoci v případech, kdy oběť domácího násilí nemá odvahu aktivně žádat sama o pomoc a takových případů je patrně bezpočet.

V zásadě kladně hodnotím také úpravu předběžných opatření dle zákona o trestním řízení soudním i když zde vidím jistá negativa oproti úpravě předběžného opatření dle zákona o zvláštních řízeních soudních. Základní problém spatřuji v neexistenci lhůty pro rozhodnutí o předběžném opatření dle tohoto zákona. Jsem si vědoma současného problému přehlcení soudů. Přesto věřím, že když dojde soudce či státní zástupce k závěru, že existuje důvodná obava, že obviněný bude opakovat TČ pro nějž je stíhán, dokoná TČ, o který se pokusil nebo

vykoná TČ, který připravoval nebo kterým hrozil a jsou splněny další předpoklady k uložení předběžného opatření, je zapotřebí jednat neprodleně a s ochranou oběti domácího násilí nečekat; nejsem si jista, že povinnost rozhodnout bez zbytečných průtahů je postačující. Výhodu předběžných opatření dle tohoto zákona pak spatřuji v tom, že sankce hrozící za neplnění stanovených povinností (řeč je zvláště o možnosti vzetí obviněného do vazby za podmínek stanovených tímto zákonem) se mi zdají být více odstrašující a praktické pro ochranu oběti domácího násilí než pouhá možnost výkonu předběžného opatření opakovaně, jak je tomu u předběžného opatření dle zákona o zvláštních řízeních soudních (nejsem si jista na základě čeho bychom usuzovali, že se násilník nedostane do společného obydlí znovu, popř. poruší jinou povinnost stanovenou předběžným opatřením, pokud se tam již jednou dostal).

Institut vykázaní je pak dle mého názoru nenahraditelný, neboť se jedná o okamžitou pomoc na místě. Nejenomže má policie možnost rozhodnout o vykázaní a vyzvat násilníka k opuštění společného obydlí, ale pokud tento odmítá obydlí opustit tak má policie pravomoc vyvést jej z tohoto obydlí násilím. Důležitý faktor zde hrají také intervenční centra, s nimiž policie spolupracuje a která v rychlé návaznosti na provedené vykázaní (ale může být i bez něho) nabídnou oběti domácího násilí potřebnou pomoc. Taková osoba totiž často potřebuje jistou sociálně terapeutickou pomoc, jakož i předložení možností, jichž může využít při řešení domácího násilí a pomoc při plánování nadcházejících kroků.

Nakonec chci říci, že přestože možnosti ochrany před domácím násilím jsou v našem právním řádu upraveny dle mého názoru adekvátně a jsou, zvláště když se využije jejich jistá kombinace, způsobilé ke skutečnému vyřešení případů domácího násilí; tak za neméně důležitý považuji postoj společnosti k této problematice, resp. potřebu změny tohoto postoje. Přestože jsou totiž čísla evidovaných případů domácího násilí vysoká, odhaduje se, že se jedná pouze o zlomek reálného čísla takových případů. Domnívám se, že dokud se určité procento společnosti domnívá, že domácí násilí není skutečný problém, případně zastává názor, že si za takové jednání může oběť sama, tak není možné doufat, že se podaří případy domácího násilí zásadně snížit (neboť úplná eradikace tohoto problému se zdá naprosto nereálná).

Seznam literatury

Monografie

MACHALOVÁ, Tatiana. *Domácí násilí – filosofická analýza pojmu*. 1. vydání. Brno: Masarykova univerzita, Právnická fakulta, 2014, 81 s.

ŠEVČÍK, Drahomír, ŠPATENKOVÁ, Naděžda a kol. *Domácí násilí: Kontext, dynamika a intervence*. Praha: Portál, 2011, 186 s.

LÁTAL, Jaroslav. *Poškozený v trestním řízení a rozhodování o náhradě škody v adhezním řízení*. Praha: Distribuce SEVT, a.s., 1994, 255 s.

MUSIL, Jan, KRATOCHVÍL, Vladimír, ŠÁMAL, Petr a kol. *Kurs trestního práva. Trestní právo procesní*. 3. přepracované a doplněné vydání. Praha: C.H.Beck, 2007. 1166 s.

GRIVNA, Tomáš, MANDÁK, Václav. In FENYK, Jaroslav a kol (ed). *Trestní právo procesní*. 7. vydání. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2019. 951 s.

KRÁLÍČKOVÁ, Zdeňka a kol. *Právo proti domácímu násilí*. Skripta. Praha: C.H.Beck, 2011, 139 s.

MARTINKOVÁ, Milada, SLAVĚTÍNSKÝ, Vladan, VLACH, Jiří. *Vybrané problémy z oblasti domácího násilí v ČR*. Praha: Institut pro kriminologii a sociální prevenci, 2014, 141 s.

DALIGAND, Liliane, BEDIN, Véronique. *Násilí v partnerských vztazích*. Praha: Portál, 2014, 141 s.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila, VITOUŠOVÁ, Petra, a kol. *Pomoc obětem (a svědkům) trestných činů (Příručka pro pomáhající profese)*. Praha: Grada Publishing, a.s. 2007, 191 s.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Policejní psychologie*. Plzeň: Aleš Čeněk. 2006, 309 s.

ČUHELOVÁ, Kateřina. *Předběžná opatření ve věcech ochrany proti domácímu násilí*. Praha: Wolters Kluwer ČR, a. s., 2016, 114 s.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila a kol. *Domácí násilí: přístup k řešení problému ve vybraných evropských zemích: studie*. Praha: Bílý kruh bezpečí, 2002, 143 s.

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. *Moderní psychologie pro právníky*. Praha: Grada Publishing, 2008, 150 s.

ŠÍNOVÁ, Renata, PETROV KŘIVÁČKOVÁ, J. a kol. *Civilní proces. Řízení nesporné, rozhodčí a s mezinárodním prvkem*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, 349 s.

Odborné články

ČÍRTKOVÁ, Ludmila. Dva úhly pohledu na eskalaci násilí v rodině. *Právo a rodina*. 2016, roč. 18, č.1.

MAŘÁDEK, David. Právní režim objasňování skutkového stavu v řízení o návrhu na předběžné opatření podle občanského soudního řádu. *Právní rozhledy*. 2019, roč. 1.

SVOBODA, K. K nové úpravě práva na ochranu před domácím násilím. 1. část. *Právo a rodina*, 2014, roč. 16, č. 7.

MÜLLER, Jan. Rodina a domácí násilí (2.). *Rodinné listy*. 2017, roč. 6, č. 2.

HAMPEL, P., TRZOS, T., SCHEJOK, L. Domácí násilí. *Soudce*, 2013, roč. 15, č. 3.

Komentáře

LAVICKÝ, Petr. a kol (ed). *Civilní proces. Řízení nesporné: Zákon o zvláštních řízeních soudních, zákon o veřejných rejstřících právnických a fyzických osob (řízení ve věcech veřejného rejstříku)*. Praha: Wolters Kluwer, a. s. 2015, 979 s.

SVOBODA, Karel a kol (ed). *Zákon o zvláštních řízeních soudních: komentář*. 1. vydání. Praha: C. H. Beck, 2015, 1032 s.

VANGELI, Benedikt. *Zákon o Policii České republiky. Komentář*. 2. vydání. Praha: C. H. Beck, 2014, 483 s.

JELÍNEK, Jiří a kol (ed). *Trestní zákoník a trestní řád s poznámkami a judikaturou*. 7. vydání. Praha: Leges, 2017, 1312 s.

ŠÁMAL, Pavel a kol (ed). *Trestní řád: komentář. I, §1 až 156*. 7. vydání. Praha: C.H. Beck, 2013, 1898 s.

ŠÁMAL, Pavel a kol (ed). *Trestní řád: komentář. II, §157 až 314s*. 7. vydání. Praha: C.H.Beck, 2013, s. 1899–3730.

DRAŠTÍK, Antonín, FENYK, Jaroslav a kol (ed). *Trestní řád: komentář. I. Díl, (§1 – 179h)*. 1. vydání. Praha: Wolters Kluwer ČR, a.s. 2017, 1383 s.

Právní předpisy

Důvodová zpráva k návrhu zákona č. 135/2006 Sb., kterým se mění některé zákony v oblasti ochrany před domácím násilím

zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 292/2013 Sb., zákon o zvláštních řízeních soudních, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 273/2008 Sb., zákon o Policii České republiky, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 40/2009 Sb., trestní zákoník, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 141/1961 Sb., zákon o trestním řízení soudním, ve znění pozdějších předpisů

Zákon č. 108/2006 Sb., o sociálních službách, ve znění pozdějších předpisů

Judikatura

Nález Ústavního soudu ze dne 15. ledna 2009, sp. zn. IV. ÚS 1554/08, bod 20

Usnesení Ústavního soudu ze dne 16. prosince 2014, sp. zn. II. ÚS 3512/14, čl. 22

Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 7. 8. 2012, sp. Zn. 19 Co 372/2012

Usnesení Krajského soudu v Hradci Králové ze dne 27.3.2018, sp. zn. 20 Co 91/2018

Internetové zdroje

Úmluva Rady Evropy o prevenci a potírání násilí vůči ženám a domácího násilí [online]. rm.coe.int, [cit. 29. listopadu 2019]. Dostupné na < <https://rm.coe.int/1680462471> >.

Intimate Terrorism and situational couple violence in general [online]. personal.psu.edu, [cit. 26. prosince 2019]. Dostupné na < <http://www.personal.psu.edu/mpj/2012%20VAW%20General%20Surveys.pdf> >.

SOKAČOVÁ, Linda. *Stručná historie feminizmu*. [online]. Web.feminismu.cz, [cit. 9. prosince 2019]. Dostupné na < <http://web.feminismus.cz/historie.shtml> >.

Abstrakt

Toto téma jsem si pro svou diplomovou práci vybrala kvůli skutečnosti, že se jedná o problematiku, která existuje od nepaměti, a přesto je stále aktuální a její úplné vymýcení se nezdá být v dohledné budoucnosti snad ani možným. Druhým důvodem pak bylo uvědomění si, že se jedná o problém existující napříč všemi společenskými vrstvami a bez ohledu na získané vzdělání. Obsahem této práce je analýza prostředků na ochranu proti domácímu násilí, jež jsou zakotveny ve vícero odvětvích práva. Na začátku své práce jsem se věnovala problematice domácího násilí obecně. Podstatnou částí zde bylo vymezení pojmu domácího násilí (včetně jeho znaků), v rámci toho rovněž porovnání více definic domácího násilí včetně pojetí domácího násilí dle občanského zákoníku, a také uvedení jednotlivých kategorií, do nichž domácí násilí dělíme, a to jeho typy, formy a modely domácího násilí. Druhou kapitolu jsem pak měla zaměřenou na analýzu předběžného opatření dle zákona o zvláštních řízeních soudních, kteréžto je pojaté jako teritoriální ochrana před domácím násilím. Následuje kratší kapitola na téma personální ochrany před domácím násilím, kteréžto se oběť může domáhat podáním žaloby na ochranu osobnosti. Čtvrtou kapitolu mám věnovanou ochraně před domácím násilím dle zákona o Policii ČR, vykazání a intervenčním centřům a spolupráci mezi policií a intervenčními centry. Poslední kapitola je pak zaměřená na ochranu před domácím násilím dle trestního práva, včetně podkapitol věnujících se trestným činům, které mají k domácímu násilí nejbližší. A v neposlední řadě tu mám podkapitola věnovanou předběžným opatřením dle trestního řádu v níž se zabývám i vzájemným vztahem mezi předběžnými opatřeními dle tohoto zákona a předběžným opatřením dle zákona o zvláštních řízeních soudních.

Abstract

I chose this topic for my thesis because this problem exists since time immemorial but still is current and its absolute eradication does not seem to be possible in the foreseeable future. Second reason for choosing this topic was realization of fact that this problem exists across all social layers and regardless acquired education. Content of this thesis is analysis of means of protection against domestic violence that are grounded in multiple branches of law. In the beginning of my thesis I paid attention to issue of domestic violence generally. Important part here was to define the term “domestic violence” (including its traits), within that I made comparisons of several definitions of domestic violence including approach to domestic violence in Civil Code, also stating particular categories, into which we divide domestic violence, those are types, forms and models. Second chapter was focused on analysis of preliminary injunction according to Law on Special Judicial Proceedings, that is understood as territorial protection against domestic violence. Next is shorter chapter on topic of personal protection against domestic violence, which is available for victim through by filing a suit for the protection of personality. Fourth chapter is dedicated to protection against domestic violence according to Police Act, police restraining order and intervention centers including cooperation between police and intervention centers. Last chapter was focused on protection against domestic violence according to criminal law, inclusive of subchapters on crimes that are closest to domestic violence. And last but not least here I subchapter dedicated to preliminary injunctions according to Law on Criminal Procedure in which I deal with mutual relationship between preliminary injunctions according to Law on Criminal Procedure and preliminary injunction according to Law on Special Judicial Proceedings.

Klíčová slova

Domácí násilí

Předběžné opatření

Násilí

Ohrožená osoba

Oběť

Pachatel

Vykázání

Týrání

Ochrana před domácím násilím

Stalking

Keywords

Domestic violence

Preliminary injunction

Endangered person

Victim

Perpetrator

Violence

Police restraining order

Protection against domestic violence

Stalking